

Wixinee Labsii Gibira Galii Mootummaa Naannoo Oromiyaa Irra Deebiin Fooyyessuuf Qophaa'e

Sadarkaa guddina dingdee biyyi keenya irra gahee fi guddina dinagdee Naannichaa wajjin walsimuu fi guddina dinagdee deeggaru sirna gibiraa hammayyaa'aa fi si'ataa ta'e diriirsuun waan barbaachiseef;

Sirni kaffaltii gibiraa haqa qabeessa akka ta'uu fi galiwwan gibirri itti hin kaffalamne saaphana gibiraa keessa akka galan gochuun barbaachisaa waan ta'eef;

Akkaataa Heera Mootummaa Naannichaa Fooyya'ee Bahe Labsii Lak. 46/1994 Keewwata 49(3) (a)tiin kan kanatti aanu labsameera.

Kutaa Tokko

Tumaalee Waliigalaa

1. Mata Duree Gabaabaa

Labsiin kun “**Labsii Gibira Galii Naannoo Oromiyaa Lakk. 202/2009**” jedhamee waamamuu ni danda'a.

2. Hiika

Akaataan jechichaa hiika biroo kan kennisiisuuf yoo ta'e malee Labsi Kana keessatti:

- 1) “**Mootummaa**” jechuun mootummaa naannoo Oromiyaati.
- 2) “**Hanga maallaqaa**”kan jedhu hanga akaakuudhaan ibsames ni dabalata.
- 3) “**Hojii daldalaa**” jechuun:
 - a) Walitti fufiinsaan yookiin yeroo gabaabaaf hojii industirii, daldala, ogummaa yookiin vokeeshinaalaa bu'aaf hojjetamu kamiyyuu yammuu ta'u tajaajila qaxaramaan qaxaraaf kennu yookiin mana kireessuu hin dabalatu;
 - b) Akkaataa seera daldalaatiin hojii daldalaati jedhamee beekamtiin kan kennameef hojii biroo kamiyyuu; yookiin
 - c) Gamoo kireessuu otuu hin dabalatiin kaayyoon kubbaaniyichaa maalis yoo ta'e, hojii kamiyyuu waldaan aksiyoona yookiin waldaan dhuunfaa itti gaafatamummaan isaa murtaa'e kamiyyuu hojjetu.
- 4) “**Qabeenyaa Hojii Daldalaa**” jechuun adeemsa hojii daldalaa gaggeessuu keessatti guutummaatti yookiin gar-tokkeen galii hojii daldalaa argachuuf qabeenya qabame yookiin faayidaarra oole jechuudha.
- 5) “**Galii Hojii daldalaa**”kan jedhu hiika Labsii kana keewwata 22 irratti kennameef ni qabaata.

- 6) **“Argachuu”** jechuun:
 - a) Gibira galii hojii daldalaa fi kiraatiif:
 - i) Kaffalaa gibiraa akkaataa qabiinsa herregaa herrega walitti qabamuu fi kaffalamu irratti hundaa’ee herrega isaa qabatuuf mirga fudhachuuf dandeessisu argachuu;
 - ii) Kaffalaa gibiraa akkaataa qabiinsa herregaa maallaqa calla irratti hundaa’een herrega isaa qabatuuf fudhachuu; yookiin
 - b) Akkaataa Labsii kanaatiin gibira biroo buufame kamiifiyyuu fudhachuu dha.
- 7) **“Gahee bu’aa”** jechuun bu’aa dhaabbanni tokko miseensota isaatiif qoodu yammuu ta’u, kanneen armaan gadiis ni dabalata:
 - a) Kaappitaalli dhaabbatichaa gar-tokkeen yammuu hir’atu miseensaaf miseensummaa isaatiin akka deebi’uuf kan taasifamu kaappitaalicha keessaa kan hir’ifame gatii bu’aa miseensummaa maqaa isaatiin galmaa’ee ol ta’e hanga maallaqqaa aragame.
 - b) Sababa dhaabbatichi deebi’ee gurguramuun yookiin cufamuun yookiin kubbaaniyyichi diigamuu isaatiin yookiin shariikumman addaan cituu isaatiin faayidaan miseensummaa yammuu haqamu miseensaaf kan deebifame kaappitaalicha keessaa gatii bu’aa miseensummaa maqaa isaatiin galmaa’ee ol kan ta’e hanga maallaqqaa ti.
 - c) Dhaabbatichi miseensa isaa tokkoof yookiin nama miseensicha waliin quunnamtii qabu kan biraaf bittaa fi gurgurtaa bu’aa qooduu hordofsiisuun hanga maallaqaa kamiyyuu kan liqeesse, kaffaltii qabeenya yookiin tajaajila tokkoof raawwate, gatii qabeenyaa yookiin tajaajilaa dhiyaate kamiyyuu yookiin idaa liqii dhiifame.
- 8) **“Qaxaramaa”** jechuun kontiraaktara of danda’ee hojjetu otuu hin dabalatiin, gaggeessummaa fi too’annoo nama biraa jala ta’ee tajaajila kennuuf dhaabbiidhaan yookiin yeroodhaaf nama dhuunfaa qaxarame yammuu ta’u, daayirekteera dhaabbataa yookiin gaggeessummaa dhaabbatichaa keessatti nama biraa itti gaafatamummaan itti kenname akkasumas muudamaa fi filatamaa uummataa dabalatee itti gaafatamaa hojii mootummaa ni dabalata.
- 9) **“Qaxaraa”** jechuun nama qaxaramaa qaxare yookiin qaxaramaaf miindaa kaffalu jechuudha.
- 10) **“Galii Qaxaramuu irraa argamu”** kan jedhu Labsii kana keewwata 13 irratti hiika kennameef niqabaata.
- 11) **“Galii gibira irraa bilisa ta’e”** jechuun Labsii kana Gabatee ‘E’ tiin galii gibira irra bilisa ta’eedha.

- 12) **“Sadarkaalee dhiyeessa gabaasa faayinaansii”** jechuun Labsii Qophii fi Dhiyeessii Gabaasa Faayinaansii Federaalaa keessatti sadarkaalee dhiyeessa gabaasa faayinaansii tumamanidha.
- 13) **“Galii waliigalaa”** jechuun baasiwwan osoo hin hir’ifamiin dura namni tokko galii waliigalaa Gabatee ‘B’ yookiin ‘C’ jalatti kufu argate jechuudha.
- 14) **“Qabeenya hin sochoone”** kan jedhu akkaataa Labsii kana Keewwata 36 jalatti tumameen mirga albuuda yookiin qabeenyaa boba’aa irratti qabu yookiin ragaa albuudaa yookiin boba’aa ni dabalata.
- 15) **“Galii”** jechuun galii idilee hin taane dabalatee madda kamirraayyuu maallaqa callaan yookiin akaakuun argame yookiin haala kamiiniyyuu kaffalaa gibiraatiif kan kaffalame, maqaa isaatiin kan qabameef yookiin kan fudhate faayidaa dinagdee kamiyyuudha.
- 16) **“Kontiraaktera of danda’e”** jechuun hojii isaa harka caalu mataa isaatiin gaggeessuu fi too’achuuf waliigaltee aangoo ga’aa kennuuf irratti hundaa’uun nama dhuunfaa tajaajila kennuudha.
- 17) **“Dhala”** jechuun maallaqa fayyadamuuf yookiin yeroo kaffaltii dheeressuuf yeroo yeroon yookiin yeroo tokkotti hanga maallaqaa kaffalamu yoo ta’u, hir’ifama, piriimiyeemii fi kaffaltiiwwan kana fakkaatan biroos ni dabalata.
- 18) **“Kaffaltii hojii gaggeessaa”** jechuun hanga maallaqaa hojii gaggeessuuf yookiin tajaajila bulchinsaaf kaffalamu yoo ta’u, kaffaltii qaxaramuu irraa argamu hin dabalatu.
- 19) **“Mana Maree Bulchiinsaa”** jechuun Mana Maree Bulchiinsaa Mootummaa Naannoo Oromiyaati.
- 20) **“Abbaa Taayitaa”** jechuun Abbaa Taayitaa Galiiwwan Oromiyaa ti.
- 21) **“Fudhachuu”** kanneen armaan gadi ni dabalata:
 - a) Gaaffii kaffalaan gibiraa dhiyeessuun yookiin akkaataa seeraatiin maallaqichi maqaa kaffalaa gibiraatiin hojiirra yoo oolu,
 - b) Faayidaa kaffalaa gibiraatiif jecha maallaqichi deebi’ee hojiirra yoo oolu, yookiin yoo kuufamu yookiin kaappitaala guddisuuf yoo oolu,
 - c) Faayidaa kaffalaa gibiraatiif gara herrega baankiitti yoo galu yookiin gara maallaqa eeggannootti yoo jijjiiramu, yookiin
 - d) Haala biroo kamiiniyyuu kaffalaa gibiraatiif yoo qabamu.
- 22) **“Royaalitii”** jechuun dhimmoota armaan gaditti ibsaman kamiifiyyuu yeroo tokkotti yookiin yeroo yeroon hanga maallaqaa kaffalamuudha:
 - a) Hog-barruu, ogummaa harkaa, mirga waraabbii hojii saayinsaawaa kamiyyuu yoo ta’u, fiilmiiwwan siniimaatoogiraafii fi raadiyoof, teleeviziiniif yookiin tamsaasa interneetiif fiilmiiwwanii oolanii fi teeppiiwwan faayyadamuu yookiin fayyadamuuf mirga argachuu ni dabalata;

- b) Tamsaasa televiziyiinii yookiin raadiyoo yookiin interneetii waliin walqabatee saatalaayitiin, keebiliidhaan yookiin faayiber optiksiidhaan yookiin teeknooloojii kana fakkaataniin kanneen darban yookiin fakkiwwan ilaalaman yookiin sagalee yookiin lamaanuu fudhachuu yookiin fudhachuuf mirga dandeessisu qabaachuu;
- c) Mirga abbummaa waa-uumuu, mallattoo daldalaa, dizaayinii yookiin moodeela, plaanii, foormulaa yookiin adeemsa iccitii yookiin qabeenya biroo kana fakkaatu kamiyyuu yookiin mirga fayyadamuu yookiin mirga fayyadamuu qabaachuu;
- d) Meeshaa industirii, daladala yookiin saayinsaawaa kamiyyuu fayyadamuu yookiin fayyadamuuf mirga argachuu;
- e) Ragaa muuxxanoo industirii, daladala yookiin saayinsaawaa kamiyyuu ilaallatu fayyadamuu yookiin fayyadamuuf mirga argachuu;
- f) Qabeenyawwan yookiin mirgoota keewwata kana keewwata xiqqaa 22 (a-e) jalatti tarreeffaman fayyadamuun akka danda'amuuf deeggarsa dabalataan kennamu.

23) **“Bara gibiraa”** jechuun:

- a) Kaaffalaa gibiraa dhuunfaadhaaf yoo ta’e, Abbaan Taayitichaa beeksisa barreeffamaan heyyama yoo kennuu baatee fi haal dureewaan beeksisa bareeffamichaan murtaa’an guutuudhaan namni dhuunfaa sun bara herregaa mataa isaa yoo fayyadame malee, Adoolessa 1 irraa hanga Waxabajjii 30 tti kan jiru yeroo waggaa tokkooti;
- b) Dhaabbataaf yoo ta’u, bara herregaa dhaabbatichaa; yookiin
- c) Bara herregaa ce’umsaa Labsii kana keewwata 29 jalatti murtaa’e dha.

24) **“Kaffalaa Gibiraa”** jechuun akkaataa Labsii kanaatiin nama dirqamni gibira kaffaluu irratti buufame dha.

25) **“Kaffaltii Tekinikaa”** jechuun kaffaltii tajaajila teekinikaa, ogummaa ykn gorsaaf kaffalamu yoo ta’u, ogeessota tekinikaa yookiin kan biroo fayyadamuuf kaffaltii kaffalamu ni dabalata.

26) **“Meeshaa daldalaa”** kanneen armaan gadii ni dabalata:

- a) Meeshaa oomishame, hojjetame, bitame yookiin oomishaaf, gurgurtaaf yookiin jijjiirraaf haala kamiiniyyuu argame;
- b) Adeemsa oomishuu yookiin hojjechuu keessatti kan hojiirra oolu meeshaa dheedhii yookiin dhumataa kamiyyuu; yookiin
- c) Beeyilada fe’umsaaf yookiin hojiidhaaf tajaajilan osoo hin dabalatiin beellada biroo kamiyyuu.

27) **“Abbumma muummee”** jechuun karaa kallaattii fi alkallattiitiin dhaabbata tokko keessatti dhaabbata yookiin dhaabbilee quunnamtii qabuun yookiin karaa namoota dhuunfaatiin

yookiin karaa dhaabbata abbummaadhaan namoota dhuunfaa jala hin taaneen faayidaa abbummaa qabame dha.

28) **“Gibira hir’isee galii taasisuuf nama itti gaafatamummaan itti kenname”** jechuun kaffaltii raawwatamu irraa bu’uura Labsii kanaatiin gibira hir’isee hambisuudhaaf nama itti gaafatamummaa qabu dha.

29) **“Galii gibirri irraa hir’ifamu”** jechuun bu’uura Labsii kanaatiin galii gibirri irraa hir’ifamee qabamu jechuudha.

30) **“Naannoo”** jechuun Naannoo Oromiyaa ti.

31) Jechi Labsii Bulchiinsa Taaksii keessatti hiikni itti kenname Labsii kana keessatti hojjiira kan oolu yoo ta’ee fi labsii kanaan hiikni kan itti hin kennamne yoo ta’e hiika Labsii Bulchiinsa Taaksii keessatti kennameef ni qabaata.

3. Ibsa Koornayaa

Dambii kana keessatti koornayaa dhiiraatiin kan ibsame dubartiis ni dabalata.

4. Daangaa Raawwatiinsaa

Labsiin kun, akkaataa Heera Mootummaa Rippaabiliika Dimokiraatawaa Federaalawaa Itiyoophiyaa keewwata 96 tiin aangoo gibiraa Mootummaa Federaalaatiif adda bahee kennamee fi gibira galii qonnaan buloota dhuunfaatiin alatti kaffaltoota gibiraa galii kamiyyuu Naannicha keessaa argatan hunda irratti raawwatiinsa ni qabaata.

5. Sadarkaa Kaffaltoota Gibiraa

1) Raawwii Labsii kanaatiif sadarkaaleen kaffaltoota gibiraa armaan gadii ni jiraatu.

a) Kaffalaa gibiraa sadarkaa **“A”**:

i) Dhaabbata; yookiin

ii) Nama galiin waliigalaa waggaa isaa qarshii 1,000,000.00 yookiin kanaa ol ta’e kamiyyuu,

b) Kaffala gibiraa sadarkaa **“B”** kan jedhamu dhaabbata osoo hin dabalatiin, kaffalaa gibiraa galiin waliigalaa waggaa isaa qarshii 500,000.00 ol ta’ee fi 1,000,000.00 gadi ta’e;

c) Kaffallaa gibiraa sadarkaa **“C”** kan jedhamu, dhaabbata osoo hin dabalatiin, nama galiin waliigalaa waggaa isaa hanga qarshii 500,000.00 kan ta’e dha.

2) Abbaan Taayitichaa galii kaffalaan gibiraa beeksisu yookiin ragaa dabalataa argamu bu’uura godhachuun bara gibiraa sanaaf sadarkaan kaffalaa gibiraa tokko kan jijjiirame ta’uu fi dhiisuu ni murteessa.

3) Manni Maree Bulchiinsaa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin sadarkaa kaffalaa gibiraa **“A”**, **“B”** fi **“C”** jedhee ramaduuf kan dandeessisu hanga galii waliigalaa waggaa qorannoo dinagdee Biirron Maallaqaa fi Walta’iinsa Diinagdee gaggeessu irratti hundaa’uun yoo xiqqaate waggaa shan keessatti jijjiiruu ni danda’a.

6. Dhaabbata Dhaabbiidhaan Hojjetu

- 1) Keewwata kana keewwanni xiqqaa 2, 3, 4 fi 5 jalatti kan tumaman akkuma jirutti ta’ee, **“dhaabbata dhaabbiidhaan hojjetu”** kan jedhamu namni kamiyyuu hojii daldalaa isaa hunda yookiin gartokkee bakka dhaabbiidhaan itti gaggeessuu jechuudha.
- 2) Kanneen armaan gaditti tarreeffaman dhaabbiilee dhaabbiidhaan hojjetan jedhamanii fudhatamu:
 - a) Waajjira hojiin bu’uuraa isaa dhaabbaticha walquunnamsiisuu ta’e malee, biiroo, warshaa, mana kuusaa yookiin workishooppii bakka hojiin bulchiinsaa itti raawwatu;
 - b) Bakka oomisha albuudaa, boolla boba’aa yookiin gaazii, oomisha cirracha ijaarsaa yookiin bakka barbaachaa yookiin hojiin oomishaa qabeenya uumamaa biroo kamiyyuu itti raawwatamu;
 - c) Projektii tokko yookiin projektoota walitti hidhamiinsa qaban yeroo guyyaa 183 (guyyaa dhibba tokkoo fi saddeettamii sadii) oli ta’eef qaxaramtoota yookiin hojjetoota biroo ramaduudhaan tajaajila gorsaa dabalatee tajaajilli biroo kamiyyuu bakka itti kennamu dha.
- 3) Hojii ijaarsichaa, projektich yookiin sochiin hojichaa guyyaa 183 (guyyaa dhibba tokkoo fi saddeettamii sadii) oliif kan turu hanga ta’etti iddoo hojiin ijaarsi gamoo itti raawwatamu, pirojektii ijaarsaa, walitti ijaaruu (assembly) yookiin pirojektii dhaabuu yookiin hojiiwwan to’annoo kanneen waliin walitti dhufeenya qaban dhaabbata dhaabbiidhaan hojjetu godhamee fudhatama.
- 4) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 fi 2 jalatti kan tumame jiraatuuyyuu bakka bu’aan of danda’ee hojjetu adeemsa hojii daldalaa idileetiin hojii raawwatuun ala namni kamiyyuu **“bakka buusaa”** jedhamee nama waamamu biroo bakka bu’aa ta’ee maqaa nama biraatiin kan hojjetu yeroo ta’utti bakka bu’aan nama bakka buuseef dhaabbata dhaabbiidhaan hojjetu kan jedhamu:
 - a) Maqaa bakka buusaatiin dhaabbiidhaan waliigaltee kan seenu; yookiin
 - b) Maqaa bakka buusaatiin meeshaawwan dabarsuuf kuusee kan qabu yoo ta’e dha.
- 5) Keewwata kana keessatti **“bakka bu’aa of danda’ee hojjetu”** jechuun to’annoo nama bakka isa buusee jala osoo hin ta’iin of danda’ee kan hojjetu faddaalaa, bakka bu’aa komiishinii yookiin bakka bu’aa biroo yoo ta’u, namoota of danda’anii quunnamtii daldalaa yookiin faayinaansii isaanii hojjetan irraa adda kan ta’e dhuunfaadhaan yookiin muummeedhaan bakka bu’aa nama tokkoo ta’uudhaan hojjetan hin dabalatu.

7. Jiraataa

- 1) Kanneen armaan gadii jiraattota Naannichaa ti:
 - a) Nama dhuunfaa jiraataa ta’e;
 - b) Dhaabbata jiraataa ta’e;

- c) Manneen hojii fi Dhaabbilee Misoomaa Mootummaa Naannichaa;
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 fi 4 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, namni dhuunfaa tokko jiraataa Naannichaati kan jedhamu:
 - a) Naannicha keessatti teessoo jireenyaa dhaabbataa kan qabu;
 - b) Naannicha keessa yeroo waggaa tokkoo keessatti guyyaa 183 (dhibba tokkoo fi saddeettamii sadii) ol osoo addaan hin kukkutiin yookiin deddeebi'uudhaan nama jiraate.
- 3) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 tiin “bara gibiraa qabame” jedhamee kan caqafameef namni dhuunfaa bara gibiraa tokkoof jiraata ta'e bara gibiraa darbeef jiraata kan hin taane yoo ta'e bara gibiraa qabameef akka jiraataatti kan lakkaa'amu guyyaa jalqabaaf Naannicha keessa jiraachuu jalqabe irraa eegaleeti.
- 4) Namni dhuunfaa tokko bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 2 tiin bara gibiraa qabameef jiraataa ta'ee, garuu bara gibiraa itti aanutti jiraataa kan hin taane yoo ta'e, bara gibiraa qabametti akka jiraataa ta'etti kan lakkaa'amu namni dhuunfaan kun yeroo dhumaatiif Naannicha keessa guyyaa jiraateen dura yeroo jiruuf ta'a.
- 5) Dhaabbanni jiraataa Naannichaati kan jedhamu:
 - a) Naannicha keessatti kan hundeeffame yoo ta'e;
 - b) Damee Naannicha keessaa kan qabu yookiin qaama gaggeessaa murtii jijjiirama hordofsiisu kennuu danda'u Naannicha keessaa kan qabu yoo ta'e dha.
- 6) Kubbaaniyaan Naannicha keessatti jiraataa ta'e dhaabbata Naannicha keessatti jiraataa ta'ee dha

8. Madda Galii

- 1) Qaxaramaan tokko galiin inni qaxaramuu irraa argate maddi isaa Naannicha keessa kan jedhamu bakki kaffaltiin itti raawwatamu ilaalcha keessa osoo hin galiin tajaajila qaxarrii Naannicha keessatti raawwatamuun galii argame.
- 2) Karaa dhaabbata isaa dhaabbiin hojjatuutiin galii Naannichaan ala argatu osoo hin dabalatiin namni jiraataa Naannichaa ta'e galiin hojii daldalaa Naannicha keessatti horatu galii Naannicha keessaa argame ta'a.
- 3) Galiin hojii daldalaa nama Naannicha keessa jiraataa hin taanee galii Naannicha keessaa argamedha kan jedhamu:
 - a) Namni jiraataa hin taane karaa dhaabbata dhaabbiin hojjetuutiin hojii daldalaa Naannicha keessatti raawwatu irraa galii argame yoo ta'u;
 - b) Namni jiraataa Naannichaa hin taane karaa dhaabbata dhaabbiin hojjetuutiin meeshaalee yookiin shaqaxoota gurguru waliin meeshaalee yookiin shaqaxoota gosa tokko ta'an yookiin walfakkatan Naannicha keessatti gurguruun galii argatu;

- c) Namni jiraataa Naannichaa hin taane karaa dhaabbata dhaabbiin hojjetuutiin hojii daldalaa raawwatu kamiyyuu waliin sochii hojii daldalaa biroo gosa tokko ta'e yookiin wal fakkaatu Naannicha keessatti raawwachuun galii argatu.
- 4) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1, 2 fi 3 jalatti kan tumaman jiraataniyyuu galiwwan armaan gaditti tarreeffaman galii Naannicha keessa maddani dha:
 - a) Dhaabbanni jiraataa Naannichaa ta'e kaffaltii gahee bu'aa nama tokkoof kaffalu;
 - b) Galii qabeenyaawwan armaan gaditti tarreeffaman kireessun argamu:
 - i) Qabeenya hin sochoone Naannicha keessatti argamu; yookiin
 - ii) Bu'uura Labsii kana keewwata 55 tiin qabeenya socho'u Naannicha keessaatti argamu gibirri itti kaffalamu.
 - c) Galii qabeenyawwan armaan gaditti tarreeffaman dabarsuudhaan argamu:
 - i. Qabeenya hin sochoone Naannicha keessatti argamu;
 - ii. Faayidaan gatii qabeenya irra jiru % 50 ol ta'uun karaa kallatti yookiin alkallattin dhaabbata tokko yookiin tokkoo ol ta'anii quunnamtii qabaniin qabame yommuu qabeenya hin sochoone Naannicha keessatti argamu irraa faayidaa argamu;
 - iii. Aksiyoona yookiin boondii Kubaaniyaan jiraataa Naannichaa ta'e dhiyeesse;
 - d) Inshuuraansiin Naannicha keessatti argamu waadaa balaaf galeef araboonii kaffalamu;
 - e) Sochii ispoortii yookiin bashannanaa Naannicha keessatti gaggeeffamuun galii argamu;
 - f) Bu'uura Labsii kanaatiin gibirri kan itti kaffalamu, dhala, rooyaalitii, kaffaltii hojii gaggeessummaa yookiin kaffaltii tajaajila teekinikaa ilaalchisee;
 - i) Namni jiraataa Naannichaa ta'e karaa dhaabbata dhaabbiidhaan hojjetu hojii daldalaa biyya alaatti gaggeessuuf baasii inni baase osoo hin dabalatiin nama jiraataa Naannichaa ta'eef kaffaltii raawwatu
 - ii) Namni jiraataa Naannichaa hin taane karaa dhaabbata dhaabbiidhaan Naannicha keessatti hojjetuutiin hojii daldalaa Naannicha keessatti raawwatuuf kaffaltii kaffalu.

9. Gabateewwan Galii

- 1) Gibirri galii Labsii kanaan tumame akkaataa gabateewwan armaan gadiitiin ni kaffalma:
 - a) Gabatee **"A"**, galii qaxaramuu irraa argamu;
 - b) Gabatee **"B"**, galii kiraa manaa irraa argamu;
 - c) Gabatee **"C"**, galii hojii daldalaa irraa argamu;
 - d) Gabatee **"D"**, galiwwan biroo;
 - e) Gabatee **"E"**, galiwwan gibira galii irraa bilisa ta'an.

- 2) Labsii kana keewwata 60 keewwata xiqqaa 2 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, kaffalaan gibiraa bara gibiraatti maddoota galii garaa garaa gabatee tokkicha keessatti kufan irraa galii kan argate yoo ta'e galiwwan hundi walitti ida'amanii gabatee sana jalatti gibira waggaa sanaa ni kaffala.

10. Dirqama Gibira Galii Kaffaluu

Namni galii kamiyyuu argate akkaataa Labsii kanaa fi Labsii Bulchiinsa Taaksiitiin dirqama gibira kaffaluu qaba.

Kutaa Lama

Gabatee “A”, Galii Qaxaramuu Irraa Argamu

11. Galii Qaxaramuu Irraa Argamu Irratti Gibira Buusuu

- 1) Labsii kana keewwata 80 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, qaxaramaan kamiyyuu ji'a tokko keessatti qaxaramuun galii waliigalaa ji'a tokkoo yookiin walakkaa ji'aatti argatu irratti akkaataa Labsii kana keewwata 12 tiin taarifa murtaa'een ji'a ji'aan gibira ni kaffala.
- 2) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin gali qaxaramuudhaan ji'aan argamu irratti gibirri galii buufamu qaxaramaan ji'a tokko keessatti galii waliigalaa argate irraa akkaataa Labsii kana keewwata 12 tiin taarifa raawwatiinsa qabu bu'uura godhachuun ni shallagama.
- 3) Qaxaramaan galii qaxaramuun argatu argachuuf baasiin inni baasu kamiyyuu akka hir'ifamaatti qabamuufii hin danda'u.
- 4) Raawwii gabatee kanaa fi Labsii kana keewwata 79 tiif jecha ji'oota Hagayyaa fi Qaammee kaffaltiin galii qaxarriin argamu walitti ida'amee akka miindaa ji'a tokkootti gibirri itti kaffalama.
- 5) Labsii kana tumaan keewwata 79 keewwata xiqqaa 1 qaxaramaa tokko irratti akka raawwatu kan taasifame yoo ta'e, galii qaxaramuun argame irratti gibirri qaxaramaan kaffale isa dhumaa ta'a. Akkaataa Labsii kana keewwata 83 tiin qaxaraan gibira galii qaxaramaa irraa barbaadamu hir'isee kan hambise yoo ta'e gibirri akka kaffalametti fudhatama.

12. Taarifa Galii Qaxaramuun Argamu Irratti Raawwatamu

Galii qaxaramuun argamu irratti gibira buufamuuf taarifni raawwatiinsa qabaatu kanneen armaan gadii ti:

Galii qaxaramuun argamu ji'aan qarshiidhaan	Taarifa galii qaxaramuun argamu irratti rawwatiinsa qabaatu
Hanga 600.00	% 0
601.00 - 1,650.00	% 10
1,651.00 - 3,200.00	% 15
3,201.00 - 5,250.00	% 20
5,251.00 - 7,800.00	% 25
7,801.00 - 10,900.00	% 30
10,900.00 ol	% 35

13. Galii Qaxaramuu Irraa Argamu

- 1) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 fi 3 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, galiwwan qaxaramuu irraa argaman kan jedhaman kanneen armaan gadii ti:
 - a) Qaxaramichi qaxarii yeroo darbee, kan yeroo ammaa fi kan gara fuula duraa waliin wal qabatee miindaa, durgoo, kaffaltii dabalataa (bonus), komishinii, kennaa jajjabeessituu bu'aa raawwii hojii gaarii yookiin kaffaltii gatii tajaajilaa biroo fudhate;
 - b) Qaxarii yeroo darbee, kan yeroo ammaa yookiin kan gara fuula duraa ilaalchisee gatii faayidaa akaakuudhaan argamu qaxaramichi fudhatu;
 - c) Qaxaramichi hojii irraa yoo hir'ifamu, hojii yoo gadi dhiisu yookiin hojii akka gadi dhiisu amansiisuuf kaffaltii kaffalamu dabalatee sababa waliigalteen hojii addaan citeef fedhiidhaan, waliigalteedhaan yookiin bu'uura murtii qaama murtii akka kennuuf aangoon kennameefiitiin kaffaltii fudhate kamiyyuu;
- 2) Galiin qaxaramuu irraa argamu galii gibira irraa bilisa taasifame hin dabalatu.
- 3) Qaxaraan kamiyyuu gibira qaxaramaan kaffalamuu qabu galii qaxaramaa irraa osoo hin hir'isiin ofuma isaatii qaxaramaaf guutummaan yookiin gar-tokkee isaa yoo kaffaleef; hanga gibiraa qaxaraadhaan kaffalame hanga maallaqaa qaxaramaan qaxarii irraa argatee gibirri itti kaffalamu irratti ida'amee gibirri shallagama.
- 4) Manni Maree faayidaa qaxaramaan mindaadhaan ala akaakuudhaan argatu haala gatiin itti murtaa'uu fi gibirri itti kaffalamu ilaachisee dambii ni baasa.

Kutaa Sadii

Gabatee "B", Galii Kiraa Manaa Irraa Argamu

14. Galii Kiraa Manaa Irratti Gibira Buusuu

- 1) Namni mana kireessuudhaan galii argatu akkaataa Labsii kana keewwata 15 tiin taarifa kaa'ameen tokkoon tokkoo bara gibiraatti gibira galii kiraa manaa ni kaffala.
- 2) Kaffalaan gibiraa tokko bara gibiraatti galii kiraa manaa irraa argatu irratti gibirri kaffalu akkaataa Labsii kana keewwata 15 jalatti taarifa ibsameen galii waggaa gibirri itti kaffalamu irratti raawwachiisuun kan shallagamu ta'a.

- 3) Gabateen kun akkaataa Labsii kana keewwata 54 tiin galii gibirri galii kiraa itti kaffalamu irratti raawwatiinsa hin qabaatu.

15. Taarifa Gibira Galii Kiraa Manaa

- 1) Taarifni gibiraa galii kiraa manaa dhaabbilee irratti raawwatiinsa qabu % 30 dha.
- 2) Taarifni galii kiraa manaa namoota dhuunfaa irratti raawwatiinsa qabu kan armaan gadii ta'a:

Galii kiraa manaa gibirri itti kaffalamu waggaadhaan	Taarifa galii kiraa manaa
Hanga 7,200.00	% 0
7,201.00 - 19,800.00	% 10
19,801.00 - 38,400.00	% 15
38,401.00 - 63,000.00	% 20
63,001.00 - 93,600.00	% 25
93,601 - 130,800	% 30
130,800.00 ol	% 35

16. Galii Kiraa Manaa Gibirri Itti Kaffalamu

- 1) Galii kiraa manaa waggaa keessatti kaffalaa gibiraa tokkoon gibirri itti kaffalamu jedhamu kaffalaan gibiraa bara gibiraa keessatti mana kireessuudhaan galii waliigalaa argate irraa baasiin waliigalaa kaffalaa gibiraaf heyyamame irraa hir'ifamee galii hafu dha.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 fi 4 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, kaffalaan gibiraa tokko waggaa keessatti mana kireessuun galiin waliigalaa argatu kanneen armaan gadii ni dabalata:
 - a) Daballii gatii kiraa yookiin kaffaltiiwwan walfakkaatan biroo dabalatee akkaataa waliigaltee kiraatiin hanga galii waliigalaa kamiyyuu kaffalaan gibiraa waggaa keessatti argatu;
 - b) Bu'uura waliigaltee kiraatiin kireeffataan kireessaa bakka bu'uun bara gibiraa sana keessatti kaffaltii inni qaama biroo kaffalu;
 - c) Kaffalaan gibiraa miidhaa mana irra gahe sirreessuuf kan itti hin fayyadamnee fi miidhaa manicha irra gahu sirreessuuf akka ooluuf kan qabatee fi bara gibirichaatti boondii yookiin wabummaa yookiin hanga maallaqaa wal fakkaatu kaffalaa gibiraatiif galii ta'e;
 - d) Kaffaltii kiraa manaa kaffalaa gibiraaf kaffalamutti dabalataan bu'uura waliigaltee kiraatiin kireeffataan ofii isaatiin suphaa yookiin fooyyessa manichaatiif maallaqa inni baasii godhu.

- 3) Kaffalaan gibiraa manicha kan kireesse meeshaalee waliin yoo ta'e, galiin waliigalaa kaffalaan gibiraa argate galii kiraa meeshaa irra argames ni hammata.
- 4) Galiin waliigalaa kaffalaan gibiraa mana kireessuun argatu galii gibira irraa bilisa ta'e hin dabalatu.
- 5) Kaffalaan gibiraa galmee herregaa qabachuuf dirqama hin qabne bara gibiraa tokko keessatti galii gibirri itti kaffalamu yeroo shallagamutti baasiwwan armaan gadii akka hir'ifamaatti qabamu:
 - a) Taaksii osoo hin dabalatiin lafichaaf yookiin mana kireeffame waliin walqabatee kaffalaan gibiraa mootummaf yookiin bulchiinsa magaalaaf bara gibiraachaa keessatti kaffaltiiwwan kaffale;
 - b) Mana yookiin mi'aa fi meeshaa manaa haaromsuuf, suphaaf, hir'ifama dullumaaf kan ta'u maallaqa waliigalaa kiraa manaa, mi'a manaa fi meeshaa irraa argate keessaa % 50.
- 6) Tumaan keewwata kana keewwata xiqqaa 5 akkaataa Labsii kanaatiin kaffaltoota gibiraa galmee herregaa qabachuuf dirqama qaban irratti sababa kamiiniyyuu raawwattiinsa hin qabaatu.
- 7) Kaffalaan gibiraa galmee herregaa qabatu bara gibirichaatti galii gibirri itti kaffalamu yommuu shallagamu baasii galii kana argachuuf bahee fi baasii barbaachisaa kaffalaa gibiratiin kaffalame kan hir'ifamu ta'ee; baasiin kunis kanneen armaan gadii ni dabalata:
 - a) Kiraa lafaa bakka manichi irra qubate;
 - b) Baasii suphaa;
 - c) Hir'ifama dulluma manichaa, mi'ootaa fi meeshaawwan manaa;
 - d) Dhalaa fi araboonii inshuraansii;
 - e) Taaksii osoo hin dabalatiin lafichaaf yookiin mana kireeffame waliin walqabatee kaffalaan gibiraa kaffaltiiwwan mootummaa yookiin bulchiinsa magaalaatiif kaffale;

17. Kireeffatee Kireessaa

- 1) Kirreeffatee kireessan bara gibiraa tokko keessatti galii gibirri itti kaffalamu argateera kan jedhamu kireeffatee kireessaan bara gibiraa keessatti galii waliigalaa kiraa irraa argatu keessaa kiraa kireessaa muummeedhaaf kaffalamu akkasumas baasiwwan barbaachisoo biroo galicha argachuuf baase erga hir'ifamee booda maallaqa hafu dha.
- 2) Abbaan qabeenyaa manaa kireeffataan akka mana kirreeffate deebisee kireessu heyyamu, kireeffataan gibira galii kiraa osoo hin kaffalin yoo hafe bakka isaa bu'ee gibiricha kaffaluuf dirqama ni qabaata.

18. Mana Haaraa Kireeffamu Beeksisuu

- 1) Manni kireeffamuuf ijaaramu akkuma ijaaramee xumurameen yookiin kireeffameen lamaanuu keessaa yeroo dursutti abbaan manichaa fi konteraakterri manicha ijaare ijaarsi manichaa xumuramuu isaa yookiin kireeffamuu isaa galii kiraa irraa argamu irratti maqaa nama gibira kaffaluu qabuu, teessoo fi lakkoofsa eenyummeessaa kaffalaa gibiraa, bulchiinsa gandaa yookiin bulchiinsa naannawaa manichi itti argamutti beeksisuuf dirqama qabu.
- 2) Bulchiinsi gandichaa fi bulchiinsi naannawaa bu'uura beeksisu kanaatiin ragaa argate Abbaa Taayitichaatiif beeksisuu qabu.

Kutaa Afur

Gabatee "C", Galii Hojii Daldala Irraa Argamu

19. Galii Hojii Daldalaa Irratti Gibira Buusuu

- 1) Kutaa kana keessatti kan tumame akkuma jirutti ta'ee, bara gibiraa tokko keessatti namni galii gibirri itti kaffalamu argatu, tokkoon tokkoo bara gibiraatiif akkaataa Labsii kana keewwata 20 tiin taarifa tarreeffameen gibira galii hojii daldalaa ni kaffala.
- 2) Gibirri galii hojii daldalaa kaffalaan gibiraa bara gibiraa tokko keessatti kaffalu kan shallagamu taarifa Labsii kana keewwata 20 jalatti ibsame galii waggaa kaffalaa gibira gibirri itti kaffalamu irratti raawwatiinsa akka qabaatu taasisuudhaani.

20. Taarifa Gibira Galii Hojii Daldalaa

- 1) Taarfni gibira galii hojii daldalaa dhaabbilee irratti raawwatiinsa qabu % 30 dha.
- 2) Taarifni gibira galii hojii daldalaa nama dhuunfaa irratti raawwatiinsa qabaatu kanneen armaan gadii ta'a:

Galii hojii daldalaa irraa argamu kan gibirri itti kaffalamu waggaadhaan	Taarifa gibira galii hoji daldalaa
Hanga 7,200.00	% 0
7,201.00 ~ 19,800.00	% 10
19,801.00 ~ 38,400.00	% 15
38,401.00 ~ 63,000.00	% 20
63,001.00 ~ 93,600.00	% 25
93,601.00 ~ 130,800.00	% 30
130,800.00 ol	% 35

- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan tumame jiraatuuyyuu, interpiraayizoonni xixiqqaan gibira kan kaffalan bu'uura taarifa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti tumameen ta'a.

- 4) Raawwii keewwata kanaatiif “**Interpiraayizoota Xixiqqaa**” kan jedhu Dambii Deeggarsa Misooma Interpiraayizoota Maayikiroo fi Xixiqqaa Naannoo Oromiyaa Lakk. 139/2004 tiin kennameef ni qabaata.

21. Galii Hojii Daldalaa Gibirri Itti Kaffalamu

- 1) Galii hojii daldalaa waggaa kaffalaa gibirraa gibirri itti kaffalamu kan jedhamu galii waliigalaa kaffalaan gibirraa waggaa keessatti hojii daldalaatiin argate irraa baasiin waliigalaa kaffalaa gibiraaf heyyamame hir’ifamee hanga galii argamu dha.
- 2) Tumaalee Labsii kanaa, dambii manni maree baasuu fi qajeelfama Abbaan Taayitichaa baasu akkuma jirutti ta’ee, galiin kaffalaan gibirraa waggaa keessatti gibira itti kaffalu kan murtaa’u kaffalaan gibirraa bu’uura sadarkaalee dhiyeessa gabaasa faayinaansii hordofuutiin ibsa bu’aa fi kasaaraa yookiin ibsa galii inni qopheessu irratti hundaa’uun ta’a.

22. Galii Hojii Daldalaa

- 1) Tumaaleen Labsii kanaa akkuma eegamanitti ta’ee, bara gibirraa tokko keessatti galiin hojii daldalaa kaffalaa gibirraa kanneen armaan gadiitti tarreeffaman ni dabalata:
 - a) Galii qaxaramuu irraa argamu osoo hin dabalatiin kaffalaan gibirraa meeshaalee gurguruu fi jijjiiruun akkasumas tajaajila kennuun hanga mallaqaa argatu dabalatee hanga mallaqaa waliigalaa hojii daldalaatiin bara gibirraa keessatti argate;
 - b) Meeshaa daldalaaf oolu osoo hin dabalatiin, bara gibirraa keessatti hanga maallaqaa qabeenya hojii daldalaa dabarsuun argate;
 - c) Bu’uura Labsii kanaatiin hanga maallaqaa biroo kamiyyuu bara gibiraatiif galii kaffalaa gibirraa ta’ee fudhatamu.
- 2) Galiin hojii daldalaa irraa argamu galii gibira irraa bilisa ta’e hin dabalatu.
- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 4 jalatti kan tumame akkuma jirutti ta’ee, akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 (b) tiin galii hojii daldalaa keessatti haammatamu galiin qabeenya hojii daldalaa dabarsuun argamu gatii galmee bu’aa qulqulluu qabeenya hojii daldalichaatiin oli ta’e qabeenya hojii daldalichaa yeroo darbu galii qabeenya darbe irraa argamudha.
- 4) Qabeenya hojii daldalaa tokko akkaataa Labsii kana keewwata 55 tiin gibirri kan itti kaffalamu yoo ta’e:
 - a) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 (b) tiin qabeenya hojii daldalaa galii hojii daldalaa keessatti hammatamu dabarsuun galiin argamu baasii qabeenya hojii daldalichaatiif taasifame hanga maallaqaa gatii galmee bu’aa qulqulluu qabeenya hojii daldalichaa kan caalu yoo ta’u;

- b) Bu'aa baasii ol argamu irratti akkaataa Labsii kana keewwata 55 tiin gibirri itti kaffalama.

23. Baasiwwan Hir'ifaman

- 1) Tumaaleen Labsii kanaa akkuma eegamanitti ta'ee, bara gibiraatti galii kaffalaan gibiraa gibira itti kaffalu murteessuuf baasiwwan akka hir'ifamatti kanneen armaan gadii ni dabalatu:
 - a) Galii hojii daldalichaa keessatti galiwwan hammadaman argachuuf, hojii daldalichaaf wabummaa kennuu fi hojii daldalichaa itti fufsiisuuf baasiwwan barbaachisoo bara gibiraa keessatti kaffalaa gibiraatiin taasifaman;
 - b) Akkaataa sadarkaalee gabaasa faayinaansiitiin kan shallagame bara gibiraa keessatti baasii meeshaa daldalaa gurgurameef kaffalaa gibiraatiin bahe;
 - c) Akkaataa Labsii kana keewwata 26tiin murtaa'uun galii hojii daladaala argachuuf qabeenya hojii irra oolan gatiin isaanii hir'atuu fi qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) hir'ifama dullumaa waliigalaa bara gibiraa keessatti herregamu;
 - d) Kaffalaan gibiraa bara gibirichaatti meeshaa daldaalaa osoo hin dabalatiin kisaaraa qabeenyaawwan hojii daldalaa gurguruudhaan yookiin jijjiiruudhaan isa mudatu;
 - e) Bara gibirichaatiif akkaataa Labsii kanaatiin kaffalaa gibiraatiif baasiwwan biroo kamiyyuu akka hir'ifamaatti eeyyamamuuf.
- 2) Qabeenya gibirri itti kaffalamu qabeenya gatiin isaa hir'atu yoo ta'e malee, kasaaraa yeroo qabeenya gibirri itti kaffalamu darbu qaqqabuuf Labsii kana keewwatni 55 raawwatiinsa kan qabaatu yommuu ta'u, keewwata kana keewwata xiqqaa 1 (d)'n garuu raawwatiinsa hin qabaatu.
- 3) Raawwii keewwata kana keewwata xiqqaa 1(d) tiif, kasaaraa qabeenya daldalaa dabarsuudhaan qaqqabu kan jedhamu yeroo qabeenyichi gurgurametti hanga maallaqa gatii galmee bu'aa qulqulluu qabeenyichaa hanga gatii qabeenyichi itti darbe caaleeni dha.

24. Baasii Dhalaa

- 1) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, kaffalaan gibiraa liqii yookiin idaa biroo fudhate yookiin waliigalteen taasise galii hojii daldalaa isaa argachuuf kan oolche hanga ta'etti dhalii kanaan wal qabatee kaffalame bara gibiraa keessatti galii gibirri itti kaffalamu kaffalaa gibiraatti yeroo murtaa'u akka baasiitti qabamaaf.
- 2) Baasiwwan kanatti aananiif hir'ifamni hin heeyyamamu:

- a) Dhalichi hanga dhala liqii Baankii Biyyoolessaa fi Baankii Daladala gidduutti taasifamu irratti shallagamu % 2'n kan caalu yoo ta'e, akka hir'ifamaatti hin qabamu; haa ta'u malee dhalichi:
- b) Dhaabbata faayinaansii Baankii Biyyoolessaatiin beekamtiin kennameef; yookiin
- c) Baankii biyya alaa namoota Itiyoophiyaa keessa jiraataniif liqii akka kennu heeyyamameef, kan kaffalame yookiin kan kaffalamu yoo ta'e akka hir'ifamaatti ni qabama.
- d) Galiin dhalichaa galii hojii daldalaa nama quunnamtii qabuu keessatti kan hin hammatamne yoo ta'ee malee, dhala kaffalaan gibiraa tokko nama jiraataa Itiyoophiyaa quunnamtii qabuuf kaffale yookiin kaffalu.

25. Kennaawwan Kaayyoo Tola Ooltummaatiif Taasifaman

- 1) Galiin waggaa kaffalaan gibiraa gibirri itti kaffalamu yeroo murtaa'utti kennaan kaffalaan gibiraa taasise hir'ifama kan taasifamu kennichi kanneen armaan gadiitiif kan taasifame yoo ta'e dha:
 - a) Dhaabbata yookiin waldaa tola ooltota Itiyoophiyaa keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti ibsameef; yookiin
 - b) Waamicha mootummaan taasiseen kenna misoomaaf, walabummaa biyyattii fi tokkummaa kabachiisuuf yookiin balaa yookiin weerara uumamaa yookiin nam-tolchee ittisuuf yookiin waamicha kana fakkaataniif deebii kennuuf kan taasifame yoo ta'edha.
- 2) Kaffalaa gibiraatiif akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin hir'ifamni waliigalaa heeyyamamu, galii waggaa kaffalaa gibiraa gibirrii itti kaffalamu %10 caaluu hin qabu.
- 3) Raawwii keewwata kanaatiif “dhaabbata tola oolaa Itiyoophiyaa” yookiin “waldaa Itiyoophiyaa” kan jedhu hiika Labsii Dhaabbilee fi Waldaalee Tola Ooltotaa Lak. 621/2001 Federaalaa keessatti kennameef ni qabaata.

26. Hir'ifama Dullumaa

- 4) Galii kaffalaan gibiraa bara gibiraatti gibira kaffalu murteessuuf kaffalaan gibiraa galii argamsiisuuf bara gibiraatti qabeenya hojii irra oolchee fi gatiin isaanii hir'atuuf fi qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) hanga maallaqaa gatiin isaanii hir'ateen hir'ifama dullumaa taasisuun ni eeyyamamaf;
- 5) Tumaaleen Labsii kanaa akkuma eegametti ta'ee, qabeenyawwan gatiin isaanii hir'atanii fi qabeenyawwan hojii daldaala kiliyaa (intangible property) hir'ifamni dullumaa tokko tokkoo bara gibiraatti taasifamu dambii Manni Maree baasuun ni murtaa'a.

- 6) Kaffalaan gibiraa tokko bara gibiraatti galii hojii daldaala hundumaa argachuuf qabeenyawwan gatiin isaanii hir'atu yookiin qabeenyawwan daldala kiliyaa (intangible property) kan hin fayyadamne yoo ta'e, akkaataa keewwata kanaatiin hir'ifamni dullumaa shallagamu bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 2 tiin ta'ee, herrigni waggaa yeroo qabeenyi hojii daldalichaa hojii irra hin oole haala wal madaaleen erga hir'ifameen booda dha.
- 7) Kaffalaan gibiraa tokko bara gibiraa tokko keessatti qabeenya gatiin isaa hir'atuu fi qabeenya daldala kiliyaa (intangible property) galii gartokkeen gibirri itti kanfalamu argachuuf gar- tokkeen immoo tajaajila biroof kan itti fayyadame yoo ta'e, bu'uura Keewwata kanaatiin hir'ifamni dullumaa taasifamu sirreeffamni akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3tiin taasifamu tilmaama keessa galee akkaata keewwata kana keewwata xiqqaa 2 tiin hanga galii hojii daldaalaa argachuuf hojiirra oolcheen kan shallagamu ta'a.
- 8) Kaffalaan gibiraa tokko bara gibiraa tokko keessatti qabeenya gatiin isaa hir'atuu fi qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) galii gar-tokkeen gibirri itti kafalamu argamsiisuuf gar tokkeen immoo tajaajila biroof erga fayyadamee booda qabeenyicha bara gibirichaa keessatti kan gurgure yookiin kan jijjiire yoo ta'e, akkaataa Labsii kana keewwata 23 (1)(b) yookiin 1(d) jalatti tumameen hanga bu'aa yookiin kasaaraa kan shallagamu hanga bu'aa yookiin kasaaraa hojii daldaalichaa mudate yookiin hanga gumaacha galii hojii daldalichaatiif taasisen karaa madaalawaa ta'een qoqqoodamuun ta'a.
- 9) Qabeenyawwan gatiin isaanii hir'atu yookiin qabeenyawwan hojii daldala kiliyaa (intangible property) hir'ifama dullumaa shallagamuu kan eegalu qabeenyichi galii hojii daldalaa argamsiisuuf guyyaa tajaajilaaf qophii itti ta'ee fi tajaajila kennuuf eegale irraa kaasee yoo ta'u, gamoo kaffalaa gibiraatiin ijaarame yoo ta'utti Abbaan Taayitichaa kaffalaa gibiraatiif ijaarsi gamoo xummuramuu kan mirkaneessu waraqaa ragaa guyyaa kenne dura ta'uu hin danda'u.
- 10) Keewwata kana keessatti :
 - a) **“Qabeenyawwan hojii daldala kiliyaa (intangible property)”** jechuun guutummaan yookiin gartokkeen galii hojii daldaalaa argamsiisuuf kan oolan qabeenyaawwan armaan gadii ti:
 - i) Mirga waraabbii, paatantii, diizayinii yookiin moodelii, pilaanii, foormulaa yookiin adeemsa hojii iccitii, mallattoo daldaalaa yookiin qabeenya walfakkataa biroo bara murtaa'eef qofa tajaajilu;

- ii) Tarreeffama maamiltootaa, sarara tamsaasaa yookiin maqaa addaa, mallattoo yookiin fakkii yookiin akkaataa daldala kiliyaa (intangible property) biroo bara murtaa’eef qofa tajaajilu;
 - iii) Waggaa tokkoo oliif ta’ee yeroo murtaa’eef kan tajaajilu mirga waaliigaltee irraa maddu (baasii dursee kanfalames dabalatee)
 - iv) Qabeenyaa daldala kiliyaa (intangible property) kan socho’us ta’ee kan hin sochoone argachuuf baasii ba’e osoo hin dabalatiin waggaa tokkoo oliif baasii faayidaa kennu.
- b) “Qabeenya gatiin isaa hir’atu” jechuun Qabeenya socho’u daldala kiliyaa (intangible property) haalawwan armaan gadii guutu ta’ee, fooyya’iinsa qabeenya hin sochoone irratti taasifamus ni dabalata:
- i) Bara tajaajilaa waaggaa tokkoo caalu kan qabu;
 - ii) Sababa dullumaan yookiin yeroon irra darbuutiin gatiin isaa kan hir’achuu danda’u;
 - iii) Gar-tokkeen yookiin guutummaan galii hojii daldalaa argamsiisuuf faayidaa irra kan oole.
- c) “Fooyya’insa qabeenyaa hin sochone irratti taasifamu” jechuun mana yookiin qaama manichaa biroo kan ta’u yookiin manicha waliin dhaabbataan kan wal qabate dabalata manicha irratti taasifamu kamiyyuu yookiin jijjiirama yoo ta’u daandii, daandii keessoo, iddoo dhaabbii konkolaataa fi ijaarsa dallaa kamiyyuu ni dabalata.

27. Kasaaraa Dabarsuu

- 1) Hir’ifama bu’uura keewwata kanaatiin heeyyamamu osoo hin dabalatiin, gibira waggichaatiif baasiin hir’ifamu galii waliigalaa kaffalaan gibiraa bara gibirichaa keessatti argate yoo caale hanga maallaqaa caalee argame kasaaraa kaffalaa gibiraa irratti qaqqabe ta’a.
- 2) Tumaan keewwata kana keewwata xiqqaa 4 jalatti tumame akkuma eegametti ta’ee, kaffalaan gibiraa bara gibiraa keessatti kasaaraan yoo isa mudate, kasaaraa bara gibirichaatti isa mudate bara gibiraa itti aanutti dabarsuu ni danda’a; waan ta’eefis, galiin kaffalaa gibiraa gibirri itti kaffalamu kan bara gibiraa itti aanuu yoo shallagamu kasaaraan ce’e akka hir’ifamaatti qabama.
- 3) Kaffalaan gibiraa kasaaraa isaa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2tiin guutummaan guututti hir’isuu kan hin dandeenye yoo ta’e, kasaaraa hin hir’ifamne bara gibiraa itti aanutti dabarsuuf hanga maallaqaa bakka buufamee akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti ibsameen galii waliigalaa waggaa bara gibirichaa keessatti argame irraa hir’isuun kasaarichi guutumaa guutuutti hir’ifamee hanga xumuramutti dabarsuu kan danda’u yoo ta’u, garuu kaffalaan gibiraa kasaaraa

irra qaqqabe dhuma waggaa kasaarichi irra qaqqabee irraa eegalee waggoottan gibiraa 5 (shani) oliif dabarsuu hin danda’u.

- 4) Kaffalaan gibiraa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 tiin waggoota lama kasaaraan irra qaqqabe yoo jiraatee fi tokkoon tokkoo kasaaraa kan darbe yoo ta’e kasaaraa biroo dabalataa kamiyyuu akka dabarsuuf heeyyamamuufii hin qabu.
- 5) Kaffalaan gibiraa akkaataa keewwata kanaatiin kasaaraa dabarsuu kan danda’u akkaataa dambii gibiraa irratti ibsameen ta’a.

28. Baasiwwanii fi Kasaaraawwan Hin Hir’ifamne

- 1) Labsii kanaan kan tumameen alatti basiiwwaan armaan gadii akka hir’ifamaatti hin qabaman:
 - a) Labsii kana keewwata 23 keewwata xiqqaa 1 (c) tiin haala tumameen yoo ta’e malee baasiwwan amala kaappitaalummaa qaban;
 - b) Aksiyoona kubbaaniyaa yookiin waldaa shariikaaf bu’uura ta’e kaappitaala guddisuuf baasii ba’u;
 - c) Buusii sooramaa yookiin fandii profidentii miindaa qaxaramaa irraa %15 ol fedhiidhaan taasifamu;
 - d) Qoodinsa gahee aksiyoona fi gahee bu’aa;
 - e) Inshuraansiidhaan, beenyaadhaan yookiin bu’uura waliigaltee wabummaatiin baasii yookiin kasaaraa deebi’e yookiin kan deebi’uu danda’u;
 - f) Seera yookiin waliigaltee kamiyyuu darbuudhaan adabbii maallaqaa buufamu yookiin beenyaa kaaffalamu;
 - g) Kaffalaan gibiraa galmee herregaa isaa irratti kan qabatu yeroodhaan baasii kan hin taasifamne garuu baasiwwan yookiin kasaaraawwan bara gibiraa gara fuulduraatti uumamaniif of eeggannoof akka ta’uuf maallaqa yookiin herrega of eeggannoo qabame;
 - h) Bu’uura Labsii kanaa yookiin seera gibiraa biyya alaatiin gibira galii kaffalame yookiin taaksii dabalata qabeenyaa akka deebi’u taasifamu;
 - i) Qaxaramaa waajjira isaa bakka bu’ee bakka garaagaraatti argamuuf galii qaxaramuun argamu irraa %10 ol durgoo ittigaafatamummaa kaffalamu;
 - j) Kanneen armaan gadiitti tarreeffaman irraa kan hafe baasii bashannanaaf bahu:
 - i) Hojiin daladala kaffalaa gibiraa tajaajila bashannanaa kennuu yoo ta’u; yookiin
 - ii) Abbaan Taayitichaa qajeelfamaan hanga hir’ifama taasifamu heeyyameen qaxaraan hojii albuuda baasuu, manufaakcheriingii yookiin qonna irratti bobba’e hojjattoota isaa bashannansiisuuf baasii baasu;
 - k) Labsii kana keewwata 25 jalatti kan ibsameen alatti kennaa yookiin gargaarsa taasifame;

- l) Baasii dhuunfaa kaffalaan gibiraa ofii isaaf baasu;
 - m) Kaffalaan gibiraa qabeenya hojii daldalaa tokko nama quunnamtii qabuuf yeroo dabarsu kasaaraa qaqqabu;
 - n) Baasiwwan dambii bahuun akka hir'ifamaatti hin qabaman jedhaman.
- 2) Keewwata kana keessatti “**bashannana**” jechuun nyaata, dhugaatii, tamboo, bakka boqqonnaa, kan itti buhaaran yookiin keessummeessa gosa kamiyyuu nama kamiifiyyuu dhiyaatu jechuu dha.

Kutaa Shan

Qabiinsa Herrega Gibira

29. Bara Herregaa

- 1) Keewwanni kun kaffaltoota gibiraa armaan gadii irratti raawwatiinsa ni qabaata:
 - a) Akkaataa Labsii kana keewwata 2 keewwata xiqqaa 23 (a) tiin hiika bara gibiraatiif kennameetiin kaffalaa gibiraa dhuunfaa bara herrega isaa akka bara gibiraatti akka itti fayyadamu heeyyamni kennameef;
 - b) Dhaabbata.
- 2) Kaffalaa gibiraa keewwanni kun raawwatiinsa irratti qabaatu, bara herregaati kan jedhamu madaallii herrega faayinaansii waggaa kaffalaa gibiraa yeroo itti cufamee dhumu yeroo ji'oota 12 (kudha lama) ti.
- 3) Kaffalaan gibiraa kamiyyuu Abbaa Taayitichaa irraa dursee heeyyama barreeffamaan osoo hin argatiinii fi haal-dureewwan Abbaa Taayitichaatiin kaa'aman osoo hin guutiin bara herrega isaa jijjiiruu hin danda'u.
- 4) Kaffalaan gibiraa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti tumameen haal-dureewwan heeyyama kennameefiitiin wal qabatee jiru kamiyyuu osoo hin guutiin kan hafe yoo ta'e, Abbaan Taayitichaa akeekkachiisa barreeffamaa kennuun heeyyama kenne haquu ni danda'a.
- 5) Barri herregaa kaffalaa gibiraa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3 yookiin 4 tiin kan jijjiirame yoo ta'e, jijjiiramichi osoo hin taasifamiin bara gibiraa jiruu fi guyyaa barri gibiraa haaraan itti eegalu gidduu yeroon jiru “bara ce'umsaa” jedhamee kan beekamuu fi bara gibiraa of danda'e taasifamee fudhatama.
- 6) Barri herregaa kaffalaa gibiraa bara bajataa waliin yeroo wal hin simne ta'utti seerri bara herregaatiif raawwatiinsa qabu seera bara baajataa bara herregichaa keessaatti xumuramu irratti raawwatiinsa qabu dha.

30. Mala Qabiinsa Herrega Taaksii Jijjiiruu

- 1) Kafaalaan gibiraa mala qabiinsa herrega isaa jijjiiruudhaaf Abbaa Taayitichaa ifyyata barreeffamaan dhiyeessuu ni danda'a. Abbaan Taayitichaa jijjiirrichi galii kaffalaan gibiraa gibira itti kaffalu sirriitti shallaguuf kan barbaachisu ta'uu isaa yoo itti amane

iiyata kaffalaan gibiraa mala qabiinsa herrega isaa jijjiiruuf dhiyeeffate fudhachuu isaa barreeffamaan beeksisuu ni danda'a.

- 2) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin bara gibiraa malli qabiinsa herrega kaffalaa gibiraa itti jijjiiramutti sadarkaan kaffalaa gibiraas kan jijjiiramu yoo ta'e, galiin kaffaalaa gibiraa osoo hin galmaa'iiin akka hin hafne yookiin irra deebiin akka hin galmoofne gochuuf mata dureewwan galii irratti, baasiwwan hir'ifaman irratti yookiin herrega taaksii bakka buufamu irratti jijjiiramicha wajjin wal qabatee sirreeffama barbaachisu taasisuu qaba.

31. Idaawwan Hin Sassaabamne

- 1) Bara gibiraa tokko keessatti galii kaffalaa gibiraa gibirri itti kaffalamu murteessuuf haal-dureewwan armaan gadii guutamanii yoo argaman idaan hin sassaabamne kaffalaa gibiraatiif akka hir'ifamaatti ni qabamaaf:
 - a) Hangi maallaqaa idaa hin sassaabamne wajjin walgitu dursee galii hojii daldalaa kaffalaa gibiraa ta'ee yoo qabame;
 - b) Idichi yookiin idicha keessaa hangi maallaqaa murtaa'e galmee herregaa bara gibiraa kaffalaa gibiraa keessaa kan haqame yoo ta'e;
 - c) Idaa deebisiisuuf tarkaanfiin seeraa fudhatamee idichi osoo hin deebi'iiin yoo hafe.
- 2) Kaffalaa gibiraatiif bu'uura keewwata kanaatiin bara gibiraatti hangi maallaqaa hir'ifamni heeyyamamuufii hanga idaa galmee herregaa kaffalaa gibiraa iraa haqamee caaluu hin qabu.
- 3) Keewwatni kun dhaabbilee faayinaansii Labsii kana keewwata 32 irratti raawwatiinsa hin qabaatu.

32. Dhaabbilee Faayinaansii fi Kubbaanniyyaawwan Inshuraansii

Dambiin Manni Maree Bulchiinsaa Mootummaa Naannichaa gibira galii ilaalchisee baasu dhimmoota armaan gadii hammachuu ni danda'a:

- 1) Herrega eeggannoo dhaabbileen faayinaansii kaasaraaf qabatan haala itti hir'ifamu;
- 2) Kubbaanniyyaawwan insuraansii wabii lubbuu osoo hin dabalatiin, wabii insuraansii yeroon isaanii itti hin dabarre baasan waliin walqabatee herrega eeggannoo qabatan haala itti hir'ifamni taasifamu;
- 3) Kubbaanniyyaawwan insuraansii lubbuuf haala shallaggii galii gibirri itti kaffalamuu.

33. Waliigalteewwan Yeroo Dheeraaf Turan

- 1) Kaffalaan gibiraa galii gibiraa hojii daldalaatiif herrega isaa akkaataa qabiinsa herregaa herrega walitti qabamuu fi kaffalamu irratti hundaa'een qabatu waliigalte yeroo dheeraa waliigale keessatti akkaataa dhibbeentaa bara gibirichaa xumurameetiin bu'uura godhachuun galii isaa galii hojii daldalaa keessa yeroo galchu baasii isaas qixuma dhibbeentaa kanaatiin akka hir'ifamaatti akka qabamuuf taasifama.

- 2) Waliigaltee yeroo dheeraaf kaffalaa gibiraatiin taasifame keessatti bara gibirichaatti kan xumurame dhibbeentaan kan murtaa’u jijjiirama bara gibirichaa jiru dabalatee baasii kaffalaan gibiraa bara gibiraa sana keessatti baase tilmaama baasii waliigalaa waliigaltichaa wajjin wal bira qabuudhaan ta’a.
- 3) Kaffalaan gibiraa waliigaltee yeroo dheeraaf taasifame wajjin wal qabatee bara waliigaltee dhumaatti kasaaraan kan irra qaqqabee fi akkaataa keewwata 27 tiin kisaaraa isaa akka dabarfatu kan eeyyamameef ta’us kisaaraa isaa dabarsuu kan hin dandeenye ta’ee bara waliigaltee dhuma hojii daldalaa Itiyoophiyaatti hojjechuu kan dhaabe yoo ta’e kaffalaan gibiraa kun kisaaraa irra qaqqabe gara duubaatti deebi’ee bara gibiraa darbeetti akka hir’ifamaatti akka qabamuuf ni taasifama.
- 4) Kaffalaan gibiraa kisaaraa irra qaqqabe akkaataa Labsii kana keewwata xiqqaa 3 tiin duubatti deebi’ee guutumaa guuttuutti akka baasii hir’ifamaatti akka qabamu taasisuu kan hin dandeenye yoo ta’e, kisaaraan hin hir’ifamne gara duubaatti deebi’ee gara bara gibiraa darbe dura jirutti kan dabarfamu ta’ee akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3 tiin hir’ifamni ni taasifama.
- 5) Waliigaltee yeroo dheeraatiin kaffalaa gibiraa irra kasaaraan qaqqabeera kan jedhamu haal-dureewwan armaan gadii bakka tokkotti guutamanii yoo argaman ta’a:
 - a) Kaayyoo hojii xumurame dhibbeentaan shallaguuf jecha galiin gibirri itti kaffalamu akkaataa waliigalteetiin ni aragama jedhamee tilmaamame galii gibirri itti kaffalamu dhugumatti argame caalee yoo argame;
 - b) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 5 (a) tiin maallaqni caalmaan argame bu’uura keewwata kanaatiin shallagamee kan irra gahame bara gibiraa waliigaltichi itti xumurametti garaagarummaa galii fi baasii hojii daldalaa gidduu jiru caalee yoo argame;
- 6) Raawwii keewwata kanaatiif, **“waliigaltee yeroo dheeraaf turu”** jechuun yeroo hojiin kun eegalamee kaasee ji’oota 12 (kudha lama) keessatti ni xumurama jedhamee kan tilmaamamu irraa kan hafe, bara gibiraa jalqabame keessatti hojii oomishuu, dhaabuu yookiin ijaarsaa akkasumas tajaajila kanneen wajjin wal qabate kan hin xumuramne dha.

34. Kaffaltoota Gibiraa Sadarkaa “B” tiif Sirna Taaksii Salphaa

Galiin kaffaltoota gibira sadarkaa “B” gibirri itti kaffalamu bara gibirichaa kan shallagamu akkaataa Labsii kanaatiin yoo ta’u, haalawwan keewwata kanaan ibsaman eegamuu qabu:

- 1) Kaffalaan gibiraa galii hojii daldala isaa fi baasii hir’ifamu kan qabatu mala qabiinsa herregaa maallaqa callaa irratti hundaa’uun ta’uu qaba.

- 2) Raawwii Labsii kana keewwata 26 tiif jecha qabeenyawwan gatiin isaanii hir'atuu fi qabeenya hojii daldalaa kaffalaa gibiraa daldala kiliyaa (intangible property) baasiin dullumaa taasifamu %100 ta'a.
- 3) Baasiin meeshaalee daldalaa bara gibirichaa keessatti argamaniif bahe hir'ifamaan ni qabama.
- 4) Labsii Bulchiinsa Taaksii keewwata 19 keewwata xiqqaa 2 jalatti kan ibsame yeroon galmee herregaa qabatee turuu fi murtii gibiraa fooyyessuuf Labsii Bulchiinsa Taaksii keewwata 30 keewwata xiqqaa 2 (b) jalatti yeroon ibsame waggaa 3 (sadii) ta'a.

Kutaa Jaha

Dhaabbilee

35. Dhaabbata Tokko To'achuuf Jijjiirama Taasifamu

- 1) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, dhaabbanni tokko "bara kasaaraa" jedhamee caqasamutti bara gibiraa kasaaraan irra gahe akkaataa Labsii kana keewwata 27 tiin gara "bara ce'umsaa" jedhamee gara caqasamutti bara itti aanutti dabarsuu kan danda'u bara kasaarichaatti, bara ce'umsattii fi baroota gidduu galan kamittiyyuu namni gahee abbummaa muummee kubbaaniyyichaa % 50 ol ta'e qabate nama wal fakkaatu yoo ta'e qofa dha.
- 2) Akkaataa Keewwata kana Keewwata Xiqqaa 1 tiin dabarsa kasaaraa dhorkuun kan hin danda'amne:
 - a) Bara kasaaraatti, bara ce'umsaa fi baroota gibiraa gidduu galan hundatti dhaabbatichi hojii daldalaa gosa tokko kan hojjete yoo ta'e; yookiin
 - b) Abbummaan muummee dhaabbatichaa erga jijjiirame boodas kasaaraan qaqqabe baasiidhaan hir'ifamee hanga xumuramutti dhaabbatichi hojii daldalaa haaraa irratti kan hin bobbaanee fi dhaabbatichi yookiin miseensonni dhaabbatichaa kayyoon ol'aanaan hojii daldalaa haaraa irratti bobba'aniif kasaaraan qaqqabe galii hojii daldalaa haaraa irraa argame irraa akka hir'ifamu taasisuudhaan gibira galii hojii daldalaa dhaabbatichaan kaffalamuu qabu hir'isuuf kan hin taane yoo ta'edha.

36. Kubbaanniyyaa Irra Deebiin Gurmaa'u

- 1) Kubbaanniyyaan jiraataa Naannichaa ta'e "daddabarsaa" jedhamee kan waamamu kubbaanniyyaa jiraataa Naannichaa ta'e "kan darbuuf" jedhamee kan ibsamuuf kubbaanniyyaa jiraataa Naannichaa ta'e biroof irra deebiin gurmaa'uu waliin wal qabatee qabeenya hojii daldalaa kan dabarseef yoo ta'e:
 - a) Dabarsuun isaa qabeenya hojii daldalaa akka waan gurgureetti, jijjiireetti yookiin kenneetti hin fudhatamu;

- b) Kubbaanniyyaan qabeenyi hojii daldalichaa darbeefis yeroo qabeenyi hojii daldalaa darbeeffitti dabarsichi qabeenya hojii daldalichaa argachuuf baasiin baase qabeenyicha waliin wal qixa ta'e baasuudhaan qabeenya hojii daldalichaa akka argateetti lakkaa'ama;
 - c) Namni qabeenyichi darbeef jijjiirraa qabeenya darbeeffitiin aksiyoona kan kenne yoo ta'e, baasiin aksiyoonotaaf taasifame yeroo qabeenyaa darbe dabrsuun raawwatamutti gatii duraan ture waliin wal qixa ta'uu qaba.
- 2) Keewwata kan keewwata xiqqaa 1 jalatti kan ibsame qabeenya hojii daldalaa qabeenya gatiin isaa hir'atu yookiin qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) yoo ta'e, bu'uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin baasii qabeenya hojii daldalaaatiif bahe jedhamuun kan ibsame yeroo dabarsi qabeenyichaa raawwatamutti kan ture gatii galmee bu'aa qulqulluu qabeenya hojii daldalaa kan ilaallatu ta'a.
- 3) Raawwii keewwata kanaatiif "irra deebiin gurmaa'uu" jechuun:
- a) Walitti makamuu kubbaanniyyoota jiraataa Naannichaa ta'an lama yookiin lamaa olii;
 - b) Kubbaanniyyaa jiraataa Naannichaa ta'e gatii aksiyoona sagalee kennisiisu % 50 yookiin gatiin waliigala aksiyoonota biroo % 50 jijjiirraa aksiyoona dhaabbatni miseensa kubbaanniyyaa irra deebiin gurmaa'u ta'uun argatu qofaan kan gurgurame yookiin karaa biroo kamiiniyyuu kan darbe yoo ta'e:
 - i) Kubbaanniyyaa miseensa kubbaanniyyaa irra deebiin gurmaa'u keessatti gama kaffaltii gahee aksiyoonaatiin mirga addaa kan hin kennisiifnee fi haala hirmaannaa sagalee argamsiisu qofaan qabeenyaa kubbaanniyyaa jiraataa Itiyooophiyaa ta'ee fi irra deebiin gurmaa'uudhaan miseensa ta'e keessaa % 50 ol yookiin kubbaanniyyaa jiraataa Naannichaa ta'e kan birootiif kenname yookiin kan darbe yoo ta'e;
 - ii) Kubbaanniyyaa jiraataa Naannichaa ta'e gara kubbaanniyyaa lama yookiin isaa oliitti yoo hiramuu; yookiin
 - iii) Dhaabbanni daldalaa tokko kaappitaala kittillayoota isaa; kappitaala dhaabbatichaa kan qabataniif yoo hiru dha.
 - iv) Tumaan Keewwata kana raawwatiinsa kan qabaatu Abbaan Taayitaa walitti makamiinsa taasifame, abbummaa qabachuu, dhuunfachu, hiramuu yookiin kaappitaala kittillayoota isaa kaayyoon bu'uuraa gocha kaappitaala dhabbatichaa warra qabataniif dabarsuu taaksii irraa baqachuu akka hin taane yoo itti amanee dha.

Kutaa Torba
Hojiiwwan Albuudaa FI Boba'aa

37. Hiika

Akkaataan jechichaa hiika biroo kan kennisiisuuf yoo ta'e malee kutaa kana keessatti:

- 1) **“Kontiraaktara”** jechuun nama kamiyyuu mootummaa waliin waliigaltee bu'aa raawwate dha.
- 2) **“Naannawwaa Waliigaltee”** jechuun waliigaltee boba'aa keessatti naannawaa waliigaltee jedhamee iddoo moggaaffamedha.
- 3) **“Waliigaltee mirga dabarsuuf taasifamu”** jechuun waliigaltee Labsii kana keewwatni 44 raawwatinsa irratti qabaatu dha.
- 4) **“Baasii misoomsuu”** jechuun baasii qabeenya gatiin isaa hir'atu osoo hin dabalatiin nama yookiin kontiraaktara eeyyamni kennameef baasii kappitalaa hojii misoomaa hojjachuuf baahu yoo ta'u, kanneen armaan gadii ni dabalata:
 - a) Hojiiwwan armaan gadii raawwachuuf baasii yeroo kamiyyuu bahu:
 - i) **“Baasii barbaachaa”** gaaleen jedhu keewwata kana keewwata xiqqaa 6 (a)(i) tiin hiika kennameen faayidaa ibsame osoo hin dabalatiin baasii albuuda baasuutiin yookiin hojii boba'aatiin faayidaa argachuuf bahu; yookiin
 - ii) **“Baasii barbaachaa”** gaaleen jedhu keewwata kana keewwata xiqqaa 6 (a)(ii) tiin hiika kenname osoo hin dabalatiin
 - b) Baasii albuuda baasuu yookiin odeeffannoo hojii boba'aa argachuuf bahu.
 - c) Mirga albuuda baasuu yookiin waliigaltee boba'aa waliin walqabateen baasii bu'uraalee misooma hawwaasummaa diriirsuuf ba'u.
- 5) **“Hojiiwwan Misoomaa”** jechuun:
 - a) Hojii albuuda baasuutiif yoo ta'u heeyyama hojii albuuda baasuutiin hojii heeyyamame; yookiin
 - b) Hojii boba'aaf yoo ta'u hojii boba'aa waliin wal qabatee hojiiwwan misoomaa fi oomishuuf waliigaltee boba'aatiin heeyyamamanidha.
- 6) **“Baasii barbaachaa”** jechuun baasii qabeenyawwan gatiin isaanii hir'ataniif ba'u osoo hin dabalatiin nama heeyyamni kennameef yookiin kontiraaktarichaan hojii qorannoo gaggeessuuf baasii ba'u yoo ta'u, kanneen armaan gadii ni dabalata:
 - a) Kanneen armaan gadii argachuuf baasii bahe:
 - i) Mootummaa yookiin waliigaltee mirga dabarsu irraa baasii faayidaa mirga barbaachaa ilaallatu argachuuf bahu; yookiin
 - ii) Mootummaa yookiin waliigaltee mirga dabarsu irraa odeeffannoo barbaachaa argachuuf baasii bahu; yookiin
 - b) Hojii barbaacha albuudaa yookiin waliigaltee boba'aa waliin walqabatee baasii ijaarsa bu'uraalee misooma hawwaasummaatiif bahu.

- 7) **“Odeeffannoo barbaachaa”** jechuun:
- a) Mirga barbaacha albuudaa keessatti albuudota hammataman argachuuf barbaacha taasifamuuf odeeffannoo gargaaru ; yookiin
 - b) Waliigaltee boba’aa keessatti boba’aa hammatame argachuuf barbaacha taasifamuuf odeeffannoo gargaaru dha.
- 8) **“Hojii barbaachaa”** jechuun:
- a) Barbaacha albuudatiif yoo ta’u hojii mirga barbaacha albuudaa keessatti heeyyamame; yookiin
 - b) Hojii boba’aatiif yoo ta’u waliigaltee boba’aa keessatti hojii barbaachaa heeyyamame dha.
- 9) **“Mirga barbaachaa”** jechuun bu’uura Labsii Albuudaatiin mirga hojii barbaacha albuudaa mootummaadhaan heeyyamamee yookiin bu’uura waliigaltee boba’aatiin heeyyama barbaachaa kennamedha.
- 10) **“Naannawaa heeyyamni itti kenname”** jechuun naannawaa heeyyamni albuuda baasuu itti kennamedha.
- 11) **“Nama heeyyamni kennameef ”** jechuun nama mirgi albuuda baasuu kennameefii dha.
- 12) **“Mirga barbaachaa albuudaa”** jechuun bu’uura Labsii albuudaatiin mirga sakatta’uu, barbaaduu yookiin heeyyama qabatanii turuu kenname dha.
- 13) **“Odeeffannoo albuudaa”** jechuun odeeffannoo hojii albuudaa waliin wal qabatedha.
- 14) **“Hojiiwwan Albuudaa”** jechuun bu’uura mirga albuudaatiin hojiiwwan heeyyamamani dha.
- 15) **“Mirga albuudaa”** jechuun bu’uura Labsii Hojii Albuudatiin heeyyama sakatta’uu, qorannoo, heeyyama qabatanii turuu yookiin oomisha albuudaa mootummaadhaan kennamu dha.
- 16) **“Waliigaltee boba’aa”** jechuun hojii boba’aatiin wal qabatee bu’uura seera rogummaa qabuun waliigaltee namni tokko mootummaa waliin walii mallatteessudha.
- 17) **“Odeeffannoo boba’aa”** jechuun odeeffannoo hojii boba’aa waliin wal qabatedha.
- 18) **“Hojiiwwan boba’aa”** jechuun hojiiwwan waliigaltee boba’aatiin heeyyamamani dha.
- 19) **“Baasii bu’uraalee misooma hawwaasummaa”** jechuun namni yookiin kontraaktarri heeyyamni kennameef bu’uura dirqama mirga hojii albuudaa yookiin waliigaltee boba’aa irra jiruutiin manneen ummataa, hospitaala, daandii yookiin bu’uraalee misoomaa hawaasummaa kana fakkaatan ijaaruuf baasii kappitaalaa baasu yookiin buusii fandii misooma hawaasummaatiif taasisu dha.
- 20) **“Kontiraaktara Xiqqaa”** jechuun nama qaxxarriidhaan tajaajila kennu osoo hin dabalatiin nama heeyyamni kennameefii hojii albuuda baasuu waliin tajaajilawwan walqabatan nama kennudha.

- 21) Jechi Labsii Bulchiinsa Taaksii keessatti hiikni itti kenname labsii kana keessatti hojjiira kan oolu yoo ta'ee fi Labsii kanaan hiikni kan itti hin kennamne yoo ta'e hiika Labsii Bulchiinsa Taaksii keessatti kennameef ni qabaata.

38. Namaa fi Kontraaktara Heeyyamni Kennameef Irratti Gibira Buusuu

- 1) Fooyya'iinsi Kutaa Torba kana jalatti tumaman akkuma eegametti ta'ee, Keewwatni kun nama yookiin kontiraaktara heeyyamni kennameef irratti raawwatinsa ni qabaata.
- 2) Gibira nama yookiin kontiraaktara heeyyamni kennameef ilaalchisee Kutaa kanaa fi kutaawwaan biroo Labsichaa jalatti kan tumame gidduu walsimuu dhabuun kan uumame yoo ta'e Kutaan kun raawwatiinsa ni qabaata.
- 3) Nama yookiin kontiraaktara heeyyamni kennameef irratti taarfni gibira galii hojii daldalaa raawwatinsa qabaatu % 25 ta'a.
- 4) Namni heeyyamni kennameef kaffaltii kamiyyuu kantiraaktara xiqqaa jiraataa Naannichaa hin taaneef raawwatu irraa % 10 gibira hir'isee Abbaa Taayitichaatiif galii taasisuu qaba.
- 5) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 4 tiin hanga gibira kaffalamuu kan shallagamu baasiwwan moobilaayizeeshinii fi dimoobilaayizeeshiniin hir'ifamaniiti dha.

39. Daangaa Hir'ifama Baasiwwan Hojii Albuudaa Yookiin Boba'aa Irratti Taasifaman

- 1) Namni heeyyamni kennameef naannawaa heeyyamni itti kennameef keessatti baasii hojii albuuda baasuu hojjachuuf baasu hir'ifamaan kan qabamuuf naannawaa heeyyamni itti kennameef keessatti hojii albuudaa waliin walqabatee galii hojii daladala baraa gibiraa keessatti argate irraa qofa ta'a.
- 2) Namni heeyyamni kennameef naannawaa heeyyamni itti kennameef keessatti baraa gibirichaatti yeroo hojii albuudaa hojjatutti kasaaraan kan isa muudate yoo ta'e kasaaraan kun gara baraa gibirra itti aanuutti darbee namni heeyyamni kennameef naannawaa heeyyamni itti kennameef keessatti hojii albuuda baasuu hojjechuun galii hojii daldaalaatiin argatu irraa hir'ifamni ni taasifama.
- 3) Namni heeyyamni kennameef kasaaraa isaaa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2tiin guutummaa guutuutti hir'isuu kan hin dandeenye yoo ta'e, kasaaraa hin hir'ifamne baraa gibiraa itti aanutti dabarsuu fi hanga bakka buufame akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti ibsameen galii waliigalaa baruma gibirichaatti argame irraa hir'isuun kasaarichi guuttummaa guutuuttii hir'ifamee haga xumuramutti dabarsuu kan danda'u yoo ta'uu, garuu namni heeyyamni kennameef kasaaraa isa mudate dhuma waggaa kasaarichi itti qaqqabe irraa jalqabee kan lakkaa'amu baraa gibiraa kudhan caaluuf dabarsuu hin danda'u.

- 4) Namni heeyyamni kennameef hojii albuuda baasuutiin walqabate naannawaa heeyyamniitti kenname keessatti kasaaraan irra gaheera kan jedhamu hojii albuuda baasuu naannawaa heeyyamni itti kenname keessatti raawwatuun wal qabatee baasiin bara gibirichaatti akka hir'ifamaatti qabameef bara gibirichaatti naannawicha keessatti galii hojii albuuda baasuu hojjachuun argate kan caale yoo ta'edha.
- 5) Keewwatni kun akkaataa barbaachisummaa isaatti fooyya'insi irratti taasifamaa bu'uura waliigaltee boba'aatiin naannawaa waliigalteen kontiraaktarichaaf kenname ilaalchisee kan raawwatu ta'a.

40. Baasii Barbaachaa

- 1) Raawwii Labsii kana keewwata 26 tiif baasiin barbaachaa nama yookiin kontiraaktara heeyyamni kennameefiin bahu qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) umurii waggaa tokkoo qaban akka ta'anitti fudhatamu.
- 2) Taarifni hir'ifama dullumaa qabeenya hojii daldalaa gatiin isaa hir'ifamu kan yeroo jalqabaatiif hojii irra oole % 100 ta'a.

41. Baasii Misoomsuu

- 1) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, raawwii Labsii kana keewwata 26 tiif jecha baasiin misoomsuu nama yookiin kontiraaktara heeyyamni kennameefii akka qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) kan yeroo waggaa afuriif tajaajiluutti lakkaa'ama.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 4 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, namni yookaan kontraaktarri heeyyamni kennameef oomisha daldalaaf oolu oomishuu osoo hin jalqabiin baasii misoomsuu kan baase yoo ta'e, baasiin kun akka baasii yeroo oomishini daldalaaf oolu oomishamuu jalqabe bahetti lakkaa'amee tumaaleen Labsii kanaa keewwata 26 raawwatiinsa ni qabaata.
- 3) Keewwata kana keewwata xiqqaa 4 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, namni yookaan kontraaktarri heeyyamni kennameef osoo oomisha daldalaaf oolu oomishuu hin jalqabiin qabeenya tajaajila hojii misoomaatiif oolu kan gatiin isaa hir'achuu danda'u kan bite yookiin kan ijaare yoo ta'e qabeenyi kun yeroo oomishini daldalaaf oolu jalqabametti akka bitame yookiin akka ijaarametti lakkaa'amee tumaaleen Labsii kana keewwata 26 raawwatiinsa ni qabaata.
- 4) Hangi hir'ifamaa baasii misoomsuu akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2tiin heeyyamamu yookiin akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3tiin qabeenya hojii daldalaa sababa dullumaatiin gatiin isaa hir'atuuf bara gibirichaatti hir'ifamni dullumaa taasifamu kan shallagamu akkaataa herrega armaan gadiitiin ta'a:

$$A \times B/C$$

A-hanga baasichaa yookaan baasii qabeenyichaaf taasifame;

B-guyyaa daldalaaf oomishuun jalqabamee kaasee hanga guyyaa dhumaa bara gibiraa daldalaaf oomishamuu itti jalqabe gidduu guyyoota jiran;

C-bara gibiraa oomishini daldalaaf oolu itti oomishamuu jalqabame keessatti baay'ina guyyoota jiranii.

- 5) Waliigaltee mirga dabarsuuf taasifamu osoo hin dabalatiin, namni heeyyamni kennameef mirga hojii albuudaa keessaa faayidaa tokko kan dabarse yoo ta'e yookiin kontraaktarichi waliigaltee boba'aatiin mirga argate keessaa mirga yookiin faayidaa tokko kan dabarse yoo ta'e namni yookiin kontiraaktarri heeyyamni kennameef akka faayidaa mirga isaa dabarsuun argateetti kan fudhatamu hojiin dabarsuu yeroo raawwatametti herrega hir'ifama taasifameef yookiin haala kamiiniyyuu herrega deebii hin taane osoo hin dabalatin baasiin misoomaa nama hayyamni kennameefii yookaan kontraaktarichi baase erga hir'ifamee booda ta'a.
- 6) Raawwii keewwata kanaatiif "oomisha daldalaaf ta'u oomishuu jalqabuu" jechuun bu'uura Biiroo Bishaan, Albuudaa fi Inarjii murteessuun guyyoota walitti aanan 30 keessaa guyyoota 25 oomshini ol'aanaan itti oomishamuu danda'ame guyyoota 30 keessaa guyyaa isaa jalqabaa ti.

42. Baasii Deebisanii Haaromsuu

- 1) Namni yookiin kontraaktarri bu'uura karoora deebisanii haaromsuu heeyyamameen heeyyamni kennameef hojii albuudaa yookiin boba'aa waliin wal qabatee buusiin inni bara gibiraa keessatti fandii deebisanii haaromsuuf taasisu bara gibirichaa buusichi raawwatame keessatti akka hir'ifamaatti qabama.
- 2) Namni yookiin kontraaktarri heeyyamni kennameef hojii albuudaa yookiin boba'aa ilaalchisee bu'uura karoora deebisanii haaromsuu ragga'een baasiin hojii hojjetuuf baasu karaa kallattiinis ta'e alkallattiin fandii deebisanii haaromsuu irraa kan hin kaffalamneef yoo ta'e, bara gibiraa baasichi bahe keessatti akka hir'ifamaatti qabamaaf.
- 3) Maallaqni fandii deebisanii haaromsuu keessatti kuufamu yookiin bu'uura karoora deebisanii haaromsuutiin baasii barbaachisu haguuguuf maallaqni fandii deebisanii haaromsuu irraa baasii taasifamu gibira galii irraa bilisa.
- 4) Maallaqni fandii deebisanii haaromsuu irraa baasii ta'ee nama yookiin kontraaktara heeyyama qabuuf deebii ta'e, nama yookiin kontraaktara heeyyamni kennameef bara gibiraa maallaqichi deebii ta'etti akka galii hojii daldalaatti fudhatama.
- 5) Hojiin deebisanii haaromsuu yeroo xumuramutti maallaqni irraa hafee fandii deebisanii haaromsuu nama yookiin kontraaktara heeyyamni kennameef keessa kan jiru yoo ta'e, maallaqni kun akka maallaqa galii hojii daldalaa nama yookiin kontraaktara heeyyamni

kennameef bara gibira hojii deebisanii haaromsuu itti xumurame keessatti akka heeyyama fudhatetti fudhatama.

6) Raawwii keewwata kanaatiif:

- a) **“Karoora deebisanii haaromsuu mirkanaa’e”** jechuun dirqamoota waliigaltee boba’aa yookiin mirga albuudaa keessatti murtaa’an dabalatee karoora deebisanii haaromsuu bakka albuudni yookaan boba’aan itti argamuu Biiroo Bishaan, Albuudaa fi Inarjii Oromiyaatiin ykn qaamaa Mana hojii Mootumma kallatiin dhimmichi ilaalatuun mirkanaa’edha.
- b) **“Fandii deebisanii haaromsuu”** jechuun naannawaa mirga albuudaa yookiin waliigaltee boba’aa keessatti haammatame sirreessuuf baasiwwan fuulduraaf barbaachisan haguuguuf bu’uura mirga albuudaa yookiin waliigatee boba’aatiin taa’uu qabuu fi maallaqa Biiroo Bishaan, Albuudaa, fi Inarjii Oromiyaa ykn qaamaa Mana hojii Mootumma kallatiin dhimmichi ilaalatuu fi namni yookiin kontraaktarri heeyyama fudhate waliin bulchani dha.

43. Hir’ifama Investmantiif Taasifamu

- 1) Namni yookiin kontiraaktarri heeyyamni kennameef dameelee hojii misoomaa biroo abbaa taayitaa heeyyama kennuutiin heeyyamameen baasii investimantii hojii investimantii irra oole galii waliigalaa tokkoon tokkoo bara gibiraa irraa hanga % 5 hir’ifamuu ni danda’a.
- 2) Namni yookiin kontraaktarri heeyyamni kennameef akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1tiin bara gibiraa tokko keessatti hanga maallaqaa hir’ifama taasissee bara gibiraa hir’ifamichi taasifame irraa eegalee hanga dhuma bara gibiraa itti aanutti investimantii irra kan hin oolchine yoo ta’e, galii waliigalaa nama yookiin kontraaktara bara gibirichaatti heeyyama fudhate irratti ida’ama.

44. Mirga Dabarsuu

- 1) Mirga dabarsuun kan raawwatamu haalawan armaan gadii guutamanii yoo argamaniidha:
 - a) **“Dabarsaa”** jedhamee kan caqasamu abbaa heeyyamaa yookiin kontraaktarri mirga albuuda baasuun yookiin waliigaltee boba’aatiin mirga murtaa’aa argate namni “Mirgi darbeef” jedhamee nama caqasamu biroof dabarsuuf “waliigaltee dabarsaa”jedhamee waliigaltee waamamu kan taasise yoo ta’edha.
 - b) Namni mirgi darbeef gatii inni nama mirgicha guutumaa guutuutti yookiin gar-tokkeen dabarseef kaffalu baasii namni mirgi darbeef kaffaluuf waliigale yookiin mirgoota muraasa namni mirgicha dabarsu hambise irraa dirqamoota maddan hunda

yookiin gar- tokkeen nama mirgicha dabarse bakka bu'uun dirqama bahachuu qabus ni dabalata.

2) Mirga dabarsuun yeroo raawwatamutti:

- a) Namni mirga dabarsu mirga osoo hin dabarsiin hambiseen walqabatee gatiin hojii namni mirgi darbeef raawwatu kanneen armaan gadii keessatti hin haammatamu:
 - i. namni mirga dabarsu mirga dabarseef gatii fudhatu; yookiin
 - ii. Galii hojii daldalaa nama mirga dabarsuu; fi
- b) Namni mirga dabarsu mirga darbeef maallaqa inni fudhate yookiin fudhatu irratti kanneen armaan gadii raawwatiinsa ni qabaatu.
 - i) Namni mirga dabarsu mirga dabarseen walqabatee baasii baaseef hir'ifamni inni argate akka deebi'u sababa taasifameef hanga qarshii fudhate irratti tumaaleen Labsii kanaa keewwata 69 raawwatiinsa ni qabaata.
 - ii) Maallaqa namni mirga dabarsu fudhate irratti tumaan Labsii kanaa keewwata 69 raawwatiinsa kan qabaatu baasiin hir'ifamaa kan caale yoo ta'e hanga maallaqaa caalmaan mul'atee gatii mirga darbee ta'ee fudhatama.

45. Mirga Albuudaa Yookiin Boba'aa Karaa Alkallattiin Dabarsuu

- 1) Mirgi abbummaa bu'uuraa nama heeyyamni kennameefii yookiin kontraakterichaa % 10 ol kan jijjiirame yoo ta'e, namni heeyyamni kennameef yookiin kontraakterichi jijjiirama kana battalumatti Abbaa Taayitichaaf barreeffamaan beeksisuu qaba.
- 2) Dhaabbata tokko keessatti mirga miseensummaa isaa kallattiin yookiin karaa alkallattiin dabarsuuf namni beeksisaa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 keessatti tumame kennuu qabu jiraataa Naannichaa kan hin taane yoo ta'e, namni yookiin kontiraakterri heeyyamni kennameef bakka bu'aa nama jiraataa Naannichaa hin taanee akka ta'anitti lakkaa'amee dabarsicha waliin walqabatee akka Labsii kanaatti gibira kaffalamuu qabu kaffaluuf dirqama qabu.
- 3) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 tiin namni heeyyamni kennameef yookiin kontraakterri nama jiraataa Itiyoophiyaa hin taane bakka bu'uudhaan gibirri kaffalan kamiyyuu bu'uura Labsii kanaatiin idaa taaksii nama jiraataa Naannichaa hin taane irraa barbaadamu waliin bakka buufama.
- 4) Raawwii Labsii kanaatiif jecha, keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan ibsame faayidaan miseensummaa dhaabbata tokko keessatti qabu akka qabeenya hojii daldalaatti fudhatama.

Kutaa Saddeet
Gibira Idil-Addunyaa

46. Gibira Hojii Daldalaa Idil-Addunyaa

Akkaataa raawwii gibira hojii daldala biyya alaatti kaffalame bakka buusuu fi hir'ifama kasaaraa daldala biyya alaa bu'uura Labsii Gibira Galii Mootummaa Federaalaatiin kan raawwatamu ta'a.

Kutaa Sagal
Gibira Hojii Daldala Tilmaama Irratti Hundaa'e

47. Gibira Galii Kaffalootni Gibiraa Sadarkaa "C" Kaffalan

Kaffalootni gibiraa sadarkaa "C" tokkoon tokkoo bara gibiraatti gibira galii hojii daldalaa kan kaffalan mala kaffaltii gibiraa dambii bahuun murtaa'uun ta'a.

Kutaa Kudhan
Gabatee "D" – Galiwwan Biroo

48. Galii Namoota Jiraataa Itiyoophiyaa Hin Taanee

- 1) Namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane gahee bu'aa, dhala, royaaliitii, kaffaltii hojii gaggeessaa, kaffaltii tajaajila teeknikaa yookiin arboonii inshuuraansii Naannicha keessaa kan argate yoo ta'e, akkaataa taarifa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti tumameen dirqama gibira kaffaluu qaba.
- 2) Namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane taarifni gibira itti kaffalu:
 - a) Kaffaltii waliigalaa arboonii inshuuraansiif kaffalamu yookiin royaaliitii irraa % 5;
 - b) Galii waliigalaa gahee bu'aa yookiin dhala irraa %10;
 - c) Galii waliigalaa kaffaltii hojii gaggeessaa yookiin tajaajila teeknikaa irraa % 15.
- 3) Galiin gahee bu'aa, dhala, royaaliitii, kaffaltii hojii gaggeessaa, kaffaltii tajaajila teeknikaa, yookiin arboonii inshuuraansii irraa argame namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane karaa dhaabbata dhaabiin hojjetuutiin hojii daldalaa Naannicha keessatti gaggeessu irraa yoo ta'e, keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan tumame raawwatiinsa hin qabaatu. Kun yeroo ta'utti, galiwwan kun akkuma haala isaatti bu'uura Gabatee "C" yookiin "D" tiin gibirri itti kaffalama.

49. Kaffaltii Tajaajila Teeknikaa fi Royaaliitii Akka Bakka Buufamu Gaafatamee Irratti Gibira Kaffalamu

- 1) Keewwatni kun raawwatinsa kan qabaatu haalawwan armaan gaditti tarreeffaman guutamani yoo argamani dha:
 - a) Namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane karaa dhaabbata dhaabbiin hojjetuu osoo hin ta'ii ofuma isaatiin tajaajila teeknikaa yookiin tajaajila kiraayii (liizii) meeshaa kan kennu yoo ta'e;

b) Tajaajilli teeknikaa yookiin tajaajilli kiraayii (liizii) meeshaa namni kennameef **“tajaajila fudhataa”** jedhamee kan waamamu:

- 1) Hojii daldalaa karaa dhaabbata dhaabbiin Itiyoophiyaan alatti hojjetu raawwatu osoo hin dabalatiin jiraataa Naannichaa yoo ta’e; yookiin
- 2) Jiraataa Itiyoophiyaa kan hin taanee fi karaa dhaabbata dhaabbiin hojjetuu hojii daldalaa kan raawwatu yoo ta’e;
 - a) Dhiyeessii yookiin liizicha waliin walqabatee nama jiraataa Itiyoophiyaa hin taaneef kaffaltiin tajaajila teeknikaa yookiin royaaliitii kan kaffalame tajaajila fudhataa waliin nama qunnamtii qabu jiraataa Itiyoophiyaa hin taaneen yoo ta’e;
 - b) Namni qunnamtii qabu kaffaltii tajaajila teeknikaa yookiin royaaliitii tajaajila fudhataa irraa kan gaafate yoo ta’e.
- 2) Keewwatni kun yeroo raawwii qabaatutti namni qunnamtii qabu tajaajila fudhatichaaf tajaajila teeknikaa yookiin tajaajila liizii meeshaa akka kennetti fudhatamee akkasumas maallaqni akka bakka buufamu gaafatame tajaajila teeknikaa yookiin liizii meeshaaf akka kaffaltii kaffalameetti lakkaa’amee tumaaleen Labsii kanaa akka raawwatiinsa qabaatan ni taasifama.

50. Gibira Tajaajila Kennitoota Bashannanaa Jiraataa Itiyoophiyaa Hin Taanee

- 1) Hojii tajaajila bashannanaa Naannicha keessatti gaggeeffamu irratti hirmaataa kan ta’u namni yookiin gareen jiraataa Itiyoophiyaa hin taane tajaajila bashaannanaa kennu galii waliigalaa tajaajila bashannanaa irraa argatu irraa %10 gibira ni kaffala.
- 2) Galii miseensummaa garee irraa argamu dabalatee fayyadamaan galii tajaajila bashannanaa irraa argamuu nama bashannansiisu osoo hin ta’iin nama biroo yoo ta’e, galii waliigalaa namni kun argatu irratti tumaan keewwata kana keewwata xiqqaa 1 kan raawwatu ta’a.
- 3) Raawwii keewwata kanaatiif:
 - a) **“Tajaajila bashannanaa kan kennu”** jechuun ispoortessaa yookiin weellisaa ni dabalata.
 - b) **“Garee”** kilabii (garee) ispoortii ni dabalata.
 - c) **“Tajaajila bashannanaa”** dorgommii ispoortii ni dabalata.

51. Royaliitii

- 1) Namni jiraataa Itiyoophiyaa ta’e royaaliitii naannicha keessatti kan argate yoo ta’e, kaffaltii waliigalaa royaaliitii irraa % 5 gibira galii kaffaluuf dirqama qaba.
- 2) Namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane karaa dhaabbata dhaabbiidhaan Naannicha keessa jiruu fi hojjetuun galii royaaliitii naannicha keessatti yoo argatu, kaffaltii royaaliitii waliigalaa irraa % 5 gibira galii kaffaluuf dirqama qaba.

52. Gahee Bu'aa

- 1) Namni jiraataa Itiyoophiyaa ta'e naannicha keessatti gahee bu'aa argate galii waliigalaa gahee bu'aa irraa % 10 gibira galii gahee bu'aa kaffaluuf dirqama qaba.
- 2) Namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane karaa dhaabbata dhaabbiidhaan Naannicha keessa jiruu fi hojjetuun galii gahee bu'aa naannicha keessatti yoo argatu, galii waliigalaa gahee bu'aa irraa % 10 gibira galii kaffaluufdirqama qaba.

53. Dhala

- 1) Namni jiraataa Itiyoophiyaa ta'ee fi Naannicha keessatti dhala argate:
 - a) Dhalicha kan argate dhaabbilee maallaqaatti maallaqa isaa qusannaan kan kaawwate yoo ta'e, galii waliigalaa dhala irraa % 5 gibira galii kaffaluuf dirqama ni qaba.
 - b) Haala biroo kamiiniyyuu dhala kan argatu yoo ta'e, galii waliigalaa dhala irraa % 10 gibira galii kaffaluuf dirqama qaba.
- 2) Namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane karaa dhaabbata dhaabbiidhaan Naannicha keessa jiruu fi hojjetuun Naannicha keessatti galii dhalaa yoo argatu:
 - a) Dhalicha kan argate dhaabbata maallaqaa jiraataa Itiyoophiyaa ta'etti maallaqa isaa qusannaan kaawwachuun yoo ta'u, galii waliigalaa dhala irraa % 5 gibira galii kaffaluuf dirqama qaba.
 - b) Haala biroo kamiiniyyuu dhala kan argatu yoo ta'e, galii waliigalaa dhala irraa % 10 gibira galii kaffaluuf dirqama qaba.

54. Galii Darbee Darbee Qabeenya Kireessuun Argamu

- 1) Naannicha keessatti darbee darbee qabeenya (lafa, mana yookiin qabeenya socho'u kamiyyuu) kireessuun namni galii argatu galii waliigalaa kiraa irraa %15 gibira galii kiraa kaffaluuf dirqama qaba.
- 2) Tumaan keewwata kanaa akkaataa Labsii kana keewwata 49 yookiin 52 tiin galii gibirri royaaliitii itti kaffalamu irratti raawwatiinsa hin qabaatu.

55. Faayidaa Qabeenya Kaappitaalaa Dabarsuun Argamu

- 1) Namni tokko “qabeenya gibirri itti kaffalamu” jedhamee waamamu qabeenyaa hin sochoone, aaksiyoona yookiin boondii dabarsuudhaan faayidaa kan argate yoo ta'e, faayidaa argame irratti bu'uura taarifa keewata kana keewwata xiqqaa 2 irratti ibsameen gibira galii kaffaluuf dirqama qaba.
- 2) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin gibira kaffalamu irratti taarifni raawwatiinsa qabu:
 - a) Qabeenyota ramaddii 'A' gibirri itti kaffalamu % 15;
 - b) Qabeenyota ramaddii 'B' gibirri itti kaffalamu % 30 ta'a.

- 3) Faayidaan qabeenya gibirri itti kaffalamu dabarsuun argamu gatiin qabeenyicha dabarsuun argame gatii yeroo qabeenyichi itti dabarfame qabu caalee hanga maallaqaa argame dha.
- 4) Keewwata xiqqaa kana jalatti kan tarreeffaman akkuma eegamanitti ta'ee, namni tokko bara gibiraa keessatti qabeenya gibirri itti kaffalamu tokko yeroo dabarsu kasaaraan kan irra gahe yoo ta'e, kasaarichi bara gibirichaatti qabeenya ramaddii walfakkaataa keessa jiru gibirri itti kaffalamu yeroo dabarfamu galii argamu waliin akka buufamu taasifama.
 - a) Kasaarichi galii bu'uura keewwata kanaatiin argame bakka buusuuf kan oolu dha.
 - b) Kasaaraan bakka hin buufamne hanga bakka buufamee xumuramutti qabeenyi ramaddii walfakkaataa keessa jiru yeroo dabarfamutti bakka buusuuf akka ooluuf yeroo hin murtoofneef ni dabarfama.
 - c) Namni tokko nama qunnamtii qabuuf qabeenya kan dabarse yoo ta'e, kasaaraa qaqqabeef beekamtiin hin kennamuuf;
 - d) Namni tokko kasaaraa isaarra qaqqabeef haala amansiisaa ta'een ibsuu yoo danda'e qofadha.
- 5) Kasaaraan qabeenya gibirri itti kaffalamu dabarsuutiin qaqqabu baasii yeroo qabeenyichi gurgurametti bahe hanga maallaqaa gatii qabeenyichi itti dabarfamee caalee argame dha.
- 6) Qabeenyi gibirri itti kaffalamu dabarfame qabeenya hojii daldalaa yeroo ta'utti Labsii kana keewwatni 36 raawwatiinsa ni qabaata. Raawwii Keewwata kanaatiif:
 - a) **“Qabeenya hin sochoone”** gamichi osoo hin dabarfamiin dura waggoota lamaaf guutummaa guutuutti gamoo mana jireenyaatiif tajaajilehin dabalatu.
 - b) **“Qabeenya gibirri itti kaffalamu ramaddii ‘A’ ”** jechuun qabeenya hin sochoone jechuu dha.
 - c) **“Qabeenya gibirri itti kaffalamu ramaddii ‘B’ ”** jechuun akasiyoonotaa fi boondiiwwan jechuu dha.

56. Bu'aa Tasaa

- 1) Akkaataa raawwii gibira gaalii kaffaltii bu'aa tasaa bu'uura Qajeelfama Ministeera Maallaqaa fi Walta'iinsa Diinagdee Mootummaa Federaalaa baasuun kan raawwatamu ta'a.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti kan ibsame akkuma eegametti ta'ee, naannicha keessatti bu'aa tasaa hin hammatamin irratti Biiron Maallaqaa fi Walta'iinsa Diinagdee Oromiyaa Qajeelfama baasuu ni danda'a.
- 3) Akkaataa keewwata kanaatiin **“bu'aa tasaa”** jechuun bu'aa dhamaatii malee argame, hin eegamne yookiin irra deddeebiin hin argamne biroo kamiyyuu dha.

57. Bu'aa Addaan Hin Qoodamne

Bu'uura Qajeelfama Abbaan Taayitichaa baasuun bara gibiraa tokko keessatti gibirri erga kaffalamee booda bu'aan qulqulluun dhaabbatichaa miseensaaf hin hiramnee fi deebi'ee hojii invastimantiirra hin oolle irraa %10 gibirri ni kaffalama.

58. Bu'aa Dhaabbata Dhaabbiidhaan Hojjetuun Ergamu

- 1) Karaa dhaabbata Naannicha keessatti dhaabbiidhaan hojjetuutiin namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane hojii daldalaa hojjetu bu'aa dhaabbata dhaabbiidhaan Naannicha keessaa hojjetu irraa ergamuuf irraa % 10 gibira kaffaluuf dirqama qaba.
- 2) Raawwiin keewwata kanaa Dambii Manni Maree Bulchiinsa Mootummaan Naannichaa baasuun kan murtaa'u ta'a.

59. Galiiwwan Biroo

Bu'uura gabatee **A, B, C** fi gabateewwan kana keewwatoota birootiin namni galii gibirri galii itti hin kaffalamne argate kamiyyuu galii waliigalaa isaa irratti %15 gibira galii kaffaluuf dirqama qaba.

60. Tumaalee Waliigalaa Gabatee "D" Waliin Walitti Hidhamiinsa Qaban

- 1) Gibirri akkaataa gabatee "D"tiin buufamu galii gabateewwan biroo jalatti gibirri itti kaffalamu yookiin galii gibira galii irraa bilisa ta'an irratti raawwatiinsa hin qabaatu.
- 2) Gibirri bu'uura gabatee kanaatiin buufamu galicha irratti gibira isa dhumaa ta'a.
- 3) Namni jiraataa Naannichaa ta'ee royaaliitii irraa, gahee bu'aa irraa, dhala irraa yookiin qabeenya gibirri itti kaffalamu Labsii kana keewwata 59 jalatti ibsame dabarsuun galii aragate kan biyya alaa irraa argame yoo ta'e namni kun galii akkaataa gabatee kanaatiin kaffalamu irraa gibirri biyya alaatti galii kana irratti kaffale zeeroodhaa gaditti osoo hin bu'iin hir'ifama akka taasifamu ni heeyyamamaaf.
- 4) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3tiin gibira hir'ifama hin taasifamne dabarsuun hin danda'amu.
- 5) Namni gibira hir'isee qabachuuf dirqama qabu akkaataa Labsiitiin gibiricha hir'isee kan hambise yoo ta'e akkaataa Labsii kana keewwata 48, 49, 50, 51, 52 yookiin 53 jalatti tarreeffameen kaffalaan gibiraa dirqama gibira kaffaluu irra jiru akka bahatetti lakkaa'ama.

Kutaa Kudha Tokko

Gabatee "E" Galii Gibira Galii Irraa Bilisa Ta'e

61. Galii Gibira Galii Irraa Bilisa Ta'e

- 1) Galiiwwan armaan gadii gibira galii irraa bilisa ta'u:
 - a) Raawwii keewwata kana keewwata xiqqaa 1 (a) (ii), (iii), (iv) fi (vi)tiif Qajeelfama Manni Maree Bulchiinsa Mootummaa Naannichaa baasuun daangaan taasisu akka

eegametti ta'ee, galiwwan armaan gadii qaxaramaadhaaf kaffalaman gibira galii irraa bilisa ta'u:

- i) Maallaqa hojjechiisaan hojjetaan isaa yoo dhukkubsatu tajaajila fayyaa hojjetichaatiif kaffale;
 - ii) Akkaataa waliigaltee hojiitiin durgoo geejjibaa hojjetaadhaaf kaffalamu;
 - iii) Sababa rakkisummaa iddoo yookiin haala hojiitiin durgoo hojjetaadhaaf kaffalamu;
 - iv) Hojjetichi hojii idilee isaatiin ala hojicha hojjechuuf yeroo socho'utti durgoo geejjibaa fi durgoo oolmaaf kaffalamuuf;
 - v) Kaffaltiin geejjibaa bu'uura waliigaltee qaxarriitiin kan kaffalame yoo ta'e, hojjetaa iddoo hojii isaatiin alatti akka hojjetuuf filatamee qaxarameef baasiin geejjibaa yeroo hojii galu yookiin hojii isaa xumuree deebi'u kaffalamuuf akkasumas baasii geejjibaa hojjettoonni biyya alaa biyya isaaniitii yoo dhufanii fi gara biyya isaaniitti yoo deebi'an kaffalamu;
 - vi) Nyaataa fi dhugaatii hojjechiisaan hojii albuuda baasuu,oomishaa fi daldala qonnaa irratti bobba'e tolaan hojjetaa isaatiif dhiyeessu;
 - vii) Mootummaan Naannichaa hojjettoota biyya alaatti erguuf durgoo kaffalu.
- b) Miseensa boordii yookiin barreessaa dhaabbata misoomaa mootummaa yookiin waajjiraalee mootummaa akkasumas garee qo'attootaa Bulchiinsi Mootummaa Naannichaa yookiin Bulchiinsi magaalaa dhaabu keessatti miseensa yookiin barreessaa ta'uun durgoo kaffalamu;
- c) Faayidaa hojjetaatiif jecha miindaa ji'aa qaxaramichaa irraa %15 hanga hin caalleen ji'aan buusii sooromaa yookiin proovidant fandii qaxaraadhaan buufamu;
- d) Labsii Sooromaa Hojjettoota Mootummaa fi Labsii Sooroma Hojjettoota Dhaabbata Dhuunfaatiin galii sooromaa gibira irraa bilisa taasifame;
- e) Galii Naannichii fi bulchiinsi magaalotaa hojii idilee isaaniitiin wal qabsiisuun argatan;
- f) Bu'uura waliigaltee idil-addunyaatiin hanga galii gibira irraa bilisa taasifame;
- g) Bu'uura waliigatee mootummaa Federaalaa Dimokiraatawaa Rippaabiliika Itiyoophiyaa gibira irraa bilisa taasisuun akkuma jirutti ta'ee, bu'uura waliigaltee mootummaan naannichaa galiin kamiyyuu gibira irraa bilisa kan ta'u haalawwan armaan gadii guutamanii yoo argamaniidha:
- i) Waliigaltichi kan taasifame mootummaaf gargaarsa maallaqaa, teeknikaa, namoomaa yookiin gargaarsa bulchiinsaa dhiyeessuuf yoo ta'e;
 - ii) Keewwata gibira irraa bilisa taasisuu danda'u ilaalchisee Abbaan Taayitichaa waliigaluu isaa barreeffamaan yoo ibsu.

- h) Damee hojii kamiinuu raawwii hojii ol'aanaadhaaf yookiin bu'uura Labsii Bulchiinsa Taaksii keewwata 135 tiin badhaasa kennamu;
 - i) Nama miidhaan irra ga'eef yookiin sababa du'a nama biraaf beenyaa kaffalamu;
 - j) Labsii kana keewwata 55 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, kennichi galii qaxaramuu, kiraa yookiin hojii daldalaa yoo ta'e malee maallaqa callaa yookiin qabeenya kennaadhaan yookiin dhaalaan argamu;
 - k) Dhaabbata barnootaa keessatti barumsa tolaan hordofuuf kaffaltii raawwatamu;
 - l) Kaffaltiiwwan qallabaaf yookiin deeggarsa daa'immaniif kennaman;
 - m) Galii hojii daldalaa kaayyoo dhaabbatichi dhaabbate waliin wal hin qabanne osoo hin dabalatin galii dhaabbatni bu'aaf hin dhaabbatne argatu;
 - n) Maallaqni yeroo lakkaa'amu hir'ina qaqqabu bakka buusuuf hanga ta'u qofa qaxaraan qaxaramaa isaatiif kan kaffaluu fi kaayyoo kanaaf ooluun isaa kan mirkanaa'e kaffaltii maallaqa callaa bakka buusuuf oole;
 - o) Bu'uura seera Naannichaa ragga'ee ittiin hojjetamaa jiruutiin haala addaatiin galii gibira irraa bilisa taasifame.
 - p) Hojjetoota mana jireenyaatii hojjetaniif miindaa kaffalamu;
 - q) Kontraaktarri hojii boba'aa irratti bobba'e kontraaktaroota xiqqaatiif kaffaltii kaffallu.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa a – q kan tumame akkuma eegametti ta'ee, sababa diinagdee, bulchiinsaa yookiin hawaasummaatiif galii tokko haala gibira galii irraa bilisa itti ta'u ilaalchisee Manni Maree Bulchiinsaa Mootummaa Naannichaa Dambii baasuu ni danda'a.

Kutaa Kudha Lama

Tumaalee Waliinii

Kutaa Xiqqaa Tokko

Qabeenya

62. Qabeenya Argachuu

Namni tokko qabeenya argate kan jedhamu yeroo maqaan abbaa qabeenyummaa seeraan darbeefii kaasee yoo ta'u qabeenyichi mirga yookiin filannoo yoo ta'utti yeroo mirgi yookiin filannoon kun itti kennames ni dabalata.

63. Qabeenya Dabarsuu

- 1) Namni tokko qabeenya isaa dabarse kan jedhamu qabeenya isaa yoo gurguru, jijjiiru yookiin haala biraatiin maqaa abbaa qabeenyummaa qabeenyicha irratti qabu yeroo dabarsu yoo ta'u, qabeenyichi akka haqamu, abbaa qabeenyaa duraatiif akka deebi'u, akka badu, akka barbaadaa'u, yeroon tajaajila isaa akka darbu yookiin nama biraaf dabarfamee akka kennamu taasisuu ni dabalata;

- 2) Namni kamiyyuu qabeenya kanaan dura hin turre qabeenya nama biraa akka ta’u kan taasise yoo ta’e, namni kana taasise yeroo qabeenyichi uumametti qabeenya maqaa isaatiin ture nama lammaffaaf akka dabarsetti lakkaa’ama;
- 3) Qabeenyi tokko dhaalaan yookaan dhaamoodhaan yoo darbe, yeroo qabeenyichi darbetti namni du’e sun qabeenyicha akka dabarsetti lakkaa’ama;
- 4) Qabeenya dabarsuun kutaa muraasa qabeenya hojii daldalaa tokko gurguruu yookiin dabarsuu ni dabalata;
- 5) Raawwii Labsii kanaatiif qabeenya nama tokkoo “abbaa qabeenyaa jedhamee kan waamamu” qulqulleessaaf, adeemsa kasaaraa keessatti nama imaanaa fudhateef yookiin fudhataadhaaf kennuun qabeenyicha akka waan gurguruu yookiin jijjiiruutti kan hin lakkaa’amne yoo ta’u, qabeenyichaan wal qabatee hojiileen qulqulleessaadhaan abbaa imaanaatiin yookiin fudhataadhaan raawwataman abbaan qabeenyichaa akka raawwateetti lakkaa’amu.

64. Baasii Qabeenyaaf Taasifamu

- 1) Tumaaleen keewwata kanaa akkuma eegamanitti ta’ee qabeenyota daldala kiliyaa (intangible property) osoo hin dabalatiin baasiin qabeenya tokkoo idaa’ama kanneen armaan gadii ta’a:
 - a) Yeroo qabeenyichi argametti gatii gabaa sirrii qabeenya akaakuudhaan kennamuu dabalatee gatii abbaan qabeenyichaa qabeenyichaaf kaffale yoo ta’u, qabeenyichi kan ijaarame, oomishame yookiin kan misoome yoo ta’e baasii ijaaruuf oomishuuf yookiin misoomsuuf bahe ni dabalata;
 - b) Adeemsa qabeenyicha argachuuf gurguruuf yookiin geeddaruuf taasifamu keessatti baasii bahe kamiyyuu;
 - c) Baasii abbaan qabeenyichaa qabeenyicha dhaabuuf, geeddaruuf, haaromsuuf, deebisee ijaaruuf yookiin fooyyessuuf baase kamiyyuu.
- 2) Tumaan keewwata kanaa akkuma eegametti ta’ee, baasii qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) tokkooti kan jedhamu:
 - a) Labsii kana keewwata 26 keewwata xiqqaa 7 (a) (i), (ii) yookiin (iii)tiin hiika gaalee “qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property)” jedhuuf kenname keessatti qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) waliin wal qabatee qabeenyawwan kana argachuuf, uumuuf, fooyyessuu fi haaromsuuf akkasumas qabeenyawwan kana argachuuf yookiin dabarsuuf baasii biroo bahu;
 - b) Labsii kana keewwata 26 keewwata xiqqaa 7 (a) (i - iv) tiin hiika gaalee “qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property)” jedhuuf kenname keessatti qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) ibsame waliin wal qabatee baasii bahedha

- 3) Akkaataa haalawwan Labsii kana keewwata 66 keewwata xiqqaa 2 jalatti tumamaniin baasiin qabeenya kennaadhaan argamuu, gatii gabaa sirrii yeroo qabeenyichi kennaadhaan argametti turedha;
- 4) Gatiin qabeenya tokkoo labsii kanaan baasii kamiyyuu akka hir'ifamu heeyyamame hin dabalatu;
- 5) Gatiin qabeenya tokkoo abbaan qabeenyichaa filannoo qabeenyicha argachuuf taasisu waliin walqabatee baasiwwan bahani ni dabalata;
- 6) Gatiin qabeenya tokkoo sababa miidhaa qabeenyicha irra gaheetiin herrega hir'ifamaa galmee herrega abbaa qabeenyichaa irratti galmaa'ee jiru hin dabalatu;
- 7) Namni tokko qabeenya tokko keessaa gar-tokkeen kan dabarse yoo ta'e, gatii gabaa sirrii yeroo qabeenyi kun bitamuu ilaalcha keessa galchuudhaan gatiin qabeenyichaa gahee qabeenya gurguramee fi abbaa qabeenyichaa harka jiru gidduutti hirama;
- 8) Akkaataa Labsii kanaatiin galii hojii daldalaa kaffalaa gibiraa keessatti kan haammatame yoo ta'e malee, gatiin qabeenya kaffalaa gibiraa tokkoo kaffalaan gibiraa yeroo qabeenyicha argatu maallaqa deegarsaa fudhatu yookiin fudhate deeggarsa, deebii, koomishinii, yookiin maallaqaa deeggarsaa biroo kamiyyuu hin dabalatu;
- 9) Manni Maree dambii baasuun gatii qabeenya tokkoo murteessuuf dhimmoota biroo ilaalcha keessa galuu qaban murteessuu ni danda'a.

65. Gatii Galmee Bu'aa Qulqulluu Qabeenya Hojii Daldalaa

- 1) Tumaan keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti tumame akkuma eegametti ta'ee, gatii galmee bu'aa qulqulluu qabeenya hojii daldalaa tokkooti kan jedhamu qabeenyicha argachuf baasii ba'e irraa qabeenyicha waliin wal qabatee akkaataa Labsii kana keewwata 26 keewwata xiqqaa 1 tiin hir'ifama heeyyamame yookiin keewwata kana keewwata 26 keewwata xiqqaa 3 tiin osoo raawwatamuu baate hir'ifamni heeyyamamu erga hir'ifamee booda bu'aa argamuudha;
- 2) Gatiin galmee bu'aa qulqulluu qabeenya hojii daldalaa kaffalaa gibira tokkoo yeroo tilmaamamutti Labsiin kun keewwata 64 keewwata xiqqaa 7 raawwatiinsa kan qabaatu yoo ta'e, gatii galmee qulqulluu qabeenya hojii daldalichaati kan jedhamu akkaataa Labsii kana keewwata 64 keewwata xiqqaa 7 tiin baasii gahee qabeenyichaa qulqulluu jedhamee fudhatamu irraa akkaataa Labsii kana keewwata 26 keewwata xiqqaa 1 tiin hir'ifamni baasii kaffalaa gibiraatiif taasifamu yookiin osoo tumaan Labsii kanaa keewwata 26 keewwata xiqqaa 4 raawwatamuu baatee baasiin hir'ifamuuf ture erga hir'ifamee booda herrega hafudha.

66. Galii Qabeenya Dabarsuun Argamu

- 1) Namni tokko qabeenya tokko yoo dabarsu galii qabeenya kana irraa argame ta'ee kan fudhatamu maallaqa waliigalaa yeroo qabeenyicha dabarsu fudhate yookiin fudhatu yoo

ta’u, yeroo qabeenyichi darbetti gatii gabaa sirrii faayidaa akaakuudhaan argame kamiyyuu ni dabalata;

- 2) Dhaabbata tola oolaa Naannichaa yookiin Itiyoophiyaa yookiin Waldaa Itiyoophiyaatiif gargaarsa kennamu osoo hin dabalatiin qabeenyi kennaadhaan kan darbe yoo ta’e gatiin gabaa sirrii yeroo qabeenyichi darbetti jiru galii qabeenyicha irraa argame akka ta’etti fudhatama;
- 3) Namni tokko qabeenya isaa dabarsuun galii argate qabeenyicha dabarsuun wal qabatee filannoo dhiyaateef irraa faayidaa argate ni dabalata. Ta’us faayidaan kun akka galiitti kan fudhatamu filannoo dhiyaateef waliin wal qabatee faayidaa argate irratti gibira kan hin kaffale yoo ta’e qofa;
- 4) Qabeenyi tokko kan bade yookiin kan barbadaa’e yoo ta’e, gatii qabeenya kanaati kan jedhamu abbaan qabeenyichaa sababa qabeenyichi badeef yookiin barbadaa’eef hanga beenyaa fudhatee yookiin fudhatuu yoo ta’u kanneen armaan gadii ni daalata:
 - a) Akkaataa imaammata inshuraansiitiin sababa beenyaa yookiin waliigaltee birootiin hanga maallaqaa fudhatee yookiin fudhatuu;
 - b) Sababa walta’iinsaatiin hanga maallaqaa fudhaatuu; yookiin
 - c) Murtii Mana Murtii irratti hundaa’uudhaan hanga maallaqa fudhatee yookiin fudhatuu,
- 5) Namni tokko bittaa fi gurgurtaa tokkotti qabeenya lama yookiin isaa ol ta’an kan dabarse yoo ta’ee fi gatiin tokkoon tokkoo qabeenyichaa adda ba’ee kan hin beekamne yoo ta’e sababa akkaataa gatii gabaa sirrii yeroo qabeenyonni darbanitti tureen dabarseef hanga maallaqaa fudhate qabeenyota darbaniif akkaataa gahee isaaniitiin ni hirmaaaf;
- 6) Kaffalaan gibiraa tokko ragaa gatii qabeenya darbee agarsiisu dhiyeessuu kan hin dandeenye yoo ta’e, gatii gabaa sirriin yeroo qabeenyichi darbe ture gatii qabeenyichaa akka ta’etti fudhatama.

67. Bu’aa Yookiin Kasaaraa Dabarsuu

- 1) Raawwii Labsii kanaatiif jecha keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta’ee, qabeenyi tokko yoo darbu sababa haalawwan armaan gadiitiin faayidaan argame yookiin kasaaraan qaqqabe kamiyyuu kaffaltii gibiraatiif ilaalcha keessa hin galu:
 - a) Haati warraa fi abbaan warraa yeroo wal hiikanitti qoodinsa qabeenyaa taasifamu;
 - b) Sababa du’a nama tokkootiin qulqulleessaa dhaalaatiif yookiin dhaaltuuf qabeenyi yoo darbu;
 - c) Sababa qabeenyichi badeef yookiin barbadaa’eef yookiin faayidaa hawaasaaf jecha mootummaadhaan fudhatamuu isaatiin kana booda “qabeenya bakka buufame” jedhamee kan caqasamu galiin argame karaa nama maallaqicha fuudheen

qabeenyichi erga badee yookiin barbadaa’ee yeroo waggaa tokkoo keessatti yookiin yeroo dabalataa Abbaan Taayitichaa heeyyamu keessatti qabeenya walfakkaataa kana booda “qabeenya bakka buufamu” jedhamee caqasamu horachuuf kan oole yoo ta’e;

- d) Qabeenyichi kana booda “qabeenya bakka buufame” jedhamee kan caqasamu qabeenya gatiin isaa gadi bu’aa yoo ta’e fi abbaan qabeenyichaa yeroo ji’a jahaa qabeenyichi bakka buufame bade yookiin barbadaa’e keessatti yookiin yeroo kana caalaa dheeratu Abbaan Taayitichaa heeyyamu keessatti guutummaa guutuutti yookiin gar-tokkeen galii hojii daldalaa argachuuf kan oolu gatiin isaa kan gadi bu’u kana booda “qabeenya bakka buufamu” jedhamee kan waamamu qabeenya walfakkaatu kan horate yoo ta’e.
- 2) Namni qabeenya bakka buufame argate qabeenya kana fuulduraaf yeroo dabarsutti bu’uura Labsii kanaatiin gibirri inni kaffaluu qabu kan hin jirre yoo ta’u, tumaaleen keewwata kana keewwata xiqqaa 1 (a) fi (b) raawwatiinsa hin qabaatani.
- 3) Tumaaleen keewwata kana keewwata xiqqaa 1 (a) yookiin (b) yeroo raawwatamanitti namni qabeenyicha argate hanga maallaqaa namni qabeenyicha dabarsu yeroo qabeenyichi dabarfamutti qabeenyichatti baaseetiin qabeenyicha akka argatetti lakkaa’ama.
- 4) Tumaaleen keewwata kana keewwata xiqqaa 1 (c) yookiin (d) jalatti tumaman yeroo raawwatamanitti gatiin qabeenya bakka buufamuu gatii qabeenya bakka buufamee kan caale yoo ta’e, gatii qabeenya bakka buufamuu ta’ee kan fudhatamu yeroo qabeenyichi darbetti gatii qabeenya bakka buufamee irraa hanga maallaqaa caalee argame itti dabalameeti.
- 5) Tumaaleen keewwata kana keewwata xiqqaa 1 (c) yookiin (d) jalatti tumaman yeroo raawwatamanitti gatiin qabeenya bakka buufameef kaffalame gatii qabeenya bakka buufamuu kan caale yoo ta’e, gatii qabeenya bakka buufamuuti kan jedhamu yeroo qabeenyichi darbetti gatii galmee bu’aa qulqulluu qabeenya bakka buufame irraa hanga maallaqaa caalmaan mul’ate hir’ifameeti. Ta’us, zeeroodhaa gadi ta’uu hin qabu.
- 6) Gatiin galmee bu’aa qulqulluu qabeenyichaa hir’isuuf kanhin oolle akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 5 tiin hanga maallaqaa bu’aa ta’ee argamee galii kaffalaa gibiraa keessatti haammatamuu qaba.
- 7) Qabeenyi darbe gatiin isaa kan hir’atu yookiin qabeenya hojii daldala kiliyaa (intangible property) kan ta’e yoo ta’e:
- a) Keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti “hanga maallaqaa qabeenyaaf baasee” jechuun kan ibsame gatii galmee bu’aa qulqulluu qabeenyichaa ta’ee fudhatama.

- b) Keewwata kana keewwata xiqqaa 4 fi 5 jalatti “baasii qabeenya bakka buufameef taasifame” jechuun kan ibsame gatii galmee bu’aa qulqulluu qabeenya bakka buufamee ta’ee fudhatama.

68. Qabeenya Dabarfaman Galmeessuu

Dabarsa qabeenya tokkoo fudhachuuf, galmeessuuf yookiin karaa biroo kamiiniyyuu darbuusaa mirkaneessuuf namni seeraan aangoon kennameef kamiyyuu sababa dabarsa qabeenyichaatiin kaffaltii gibiraa bu’uura Labsii kanaatiin kaffalamuu qabu kaffalamuu isaa osoo hin mirkaneessiin dabarfamuu isaa fudhachuu, galmeessuu yookiin mirkaneessuu hin danda’u

Kutaa Xiqqaa Lama

Tumaalee Waliinii Biroo

69. Baasii Deebi’e

Kanfalaan gibiraa tokko bara gibiraa tokkotti baasii baaseef akka hir’ifamaatti kan qabameef yoo ta’e yookiin idaan hin sassaabamne kan haqameef yoo ta’ee fi fuulduratti garuu kaffalaan gibiraa baasii maallaqa callaa yookiin akaakuudhaan akka hir’ifamaatti qabameef yookiin hanga maallaqaa idaa haqameef bakka buufamu kan fudhate yoo ta’e, hanga maallaqaa kaffalaan gibiraa fudhate akka galii bara gibiraa maallaqicha itti fudhatetti argametti kan lakkaa’amu yoo ta’u, galiin kunis galii hir’ifamni irraa tasifameefii ture waliin ramaddii wal fakkaataa ni qabaata.

70. Hojii Galii Argamsiisu Dhaabuu

- 1) Kaffalaan gibiraa kamiyyuu:
 - a) Bara gibirichaatti galiin argamuun dura hojii daldaalaa, sochii hojii, yookiin investimantii dhaabe irraagalii kan argate yoo ta’ee; fi
 - b) Galichi kan argame hojiin daldalichaa, sochiin hojii yookiin investimantii dhaabbachuun dura osoo ta’ee, bu’uura Labsii kanaatiin gibirri kan itti kaffalamu yoo ta’utti hojiin daldalaa, sochiin hojii yookiin investimantichi yeroo galichi argametti akka hin dhaabbannetti lakka’amee galicha irratti Labsiin kun raawwatinsa akka qabaatu ni taasifama.
- 2) Keewwata kana keewwata xiqqaa 1tiin galii ibsame argachuuf baasiin bahe haga Labsii kanaan heyyamametti akka hir’ifamaattini qabama.

71. Hanga Maallaqaa Akaakuudhaan Argamee

Labsii kana keewwata 13 keewwata xiqqaa 3 jalatti kan tumame akkuma eegametti ta’ee, hanga maallaqaa akaakuudhaan argamee yookiin gatiin kaffaltii raawwatamee yeroo hanga maallaqichaa argametti yookiin kaffaltichi raawwatametti gatii gabaa sirrii qabeenyichi

qabaachaa ture yoo ta’u, gatiin kun yeroo murta’utti daangaan mirga qabeenyicha dabarsuu irratti kaa’ame tilmaamaa keessa hin galu.

72. Baasiwwan Qoqqooduu

- 1) Tumaaleen Labsii kanaa akkuma eegamanitti ta’ee, baasiin kamiyyuu:
 - a) Gosa galii tokkoo ol ta’e argachuuf; yookiin
 - b) Gosa galii tokkoo argachuufi Kaayyoo biroottiif kan oole yoo ta’e, hangaa fi amala hojiilee fi baasiwwan tilmaama keessa galchuun baasiwwan karaa sababawaa ta’een ni qoqqoodama.
- 2) Kanneen armaan gaditti tarreeffaman gosawwan galii garagaraa akka ta’anitti fudhatamu:
 - a) Galii qaxaramuu irraa argamu;
 - b) Galii mana kireessuun argamu;
 - c) Galii hojii daldalaa;
 - d) Tokkoon tokkoo gosa galii of danda’e ta’ee kan fudhatamu gabatee “D”jalatti galii gibirri itti kaffalamu.
 - e) Galii gibira galii irraa bilisa ta’e.

73. Sharafa Maallaqaa

- 1) Akkaataa Labsii kanaatiin hanga maallaqaa herreggamu qarshiin ibsamuu qaba.
- 2) Hangi maallaqaa maallaqa qarshiin ala ta’een yoo qabame; raawwii Labsii kanaatiif jecha hagi maallaqichaa yeroo galmee herreggaa irratti galmaa’u bu’uura shallaggii sharafaa Baankiin Biyyoolessa Itiyooophiyaa baaseen herregamee maallaqichi gara qarshiitti jijjiirrama.
- 3) Faayidaan bittaa fi gurgurtaa sharafa biyya alaatiin taasifameen argame yookiin kasaaraan qaqqabe kaffaltii gibiraatiif jecha bara gibiraa bittaa fi gurgurtaan itti gaggeeffame keessatti faayidaa argame yookiin kasaaraa qaqqabe akka ta’etti ibsamuu qaba.

Kutaa Kudha Sadii

Yaalii Gibira Dhoksuuf Taasifamu Ittisuu

74. Galii Qoqqooduu

- 1) Kaffalaan gibiraa tokko nama qunnamtii qabu waliin bittaa fi gurgurtaa raawwatu galii qoqqooduuf yoo yaale, sababa galichi qoqqoodameef hir’ina gibiraa galii mudatu ittisuuf jecha Abbaan Taayitichaa galii fi baasii namoota lamaanii hir’ate sirreessuu ni danda’a.
- 2) Kanfalaan gibiraa tokko galii isaa qoqqooduuf yaalera kan jedhamu:
 - a) Kanfalaan gibiraa karaa kallattis ta’ee al kallattiin galii isaa yookiin mirga galicha argamsiisu nama quunnamtii qabuuf yoo dabarsu;

- b) Kanfalaan gibiraa maallaqa callaa dabalatee qabeenya kamiyyuu kallattiinis ta'e al kallatti nama quunnamtii qabuuf yoo dabarsuu fi namni qabeenyichi darbeef qabeenya darbeefii irraa galii yookiin faayidaa yoo argatu akkasumas sababa qabeenyichi darbeef yookiin sababoota qabeenyichi darbeef keessaa tokko galii nama dabarsee yookiin nama darbeefii xiqqeessuuf yoo ta'u dha.
- 3) Namni tokko galii isaa qoqqooduuf kan yaale ta'uu fi ta'uu dhabuu murteessuuf Abbaan Taayitichaa gatii qabeenya darbeef kenname (yoo jiraate) tilmaama keessa galchuu qaba.

75. Gatii Dabarsuu

- 1) Bittaa fi gurgurtaan qajeeltoo gatii gabaatiin hin raawwatamne kamiyyuu yoo jiraatu, gatii gabaa sirriitiin kan mul'atu, galii, faayidaa, hir'ifama, kasaaraa yookiin bakka buufama sirrii murteessuuf Abbaan Taayitichaa galiwwan, faayidaawwan, hir'ifama baasiwwanii, kasaaraawwan yookiin bakka buufama kanneen namoota bittaa fi gurgurtaa raawwatan gidduutti qoqqooduu yookiin hiruu danda'a.
- 2) Bittaa fi gurgurtaan keewwata kana keewwata xiqqaa 1 irratti raawwatu qaama waliigalan keessaa tokko Naannicha keessa kan jiruu fi Naannichaaf gibira kaffaluuf dirqama kan qabu yoo ta'eefi qaamni bittaa fi gurgurtaa raawwate inni biroon immoo Naannichaan alatti kan argamu yoo ta'e qoqqooddii, hiruu, qoqqooddii galii, faayidaa, herrega hir'ifamaa, kasaaraa yookiin bakka buufamni gibiraa kamiyyuu taasifamu bu'uura qajeelfama Abbaan Taayitichaa baasuun ta'a.
- 3) Namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane, dhaabbata dhaabbidhan Naannicha keessatti hojjatu yookiin namni jiraataa Naannichaa ta'ee dhaabbata dhaabbidhan Itiyoophiyaan alatti hojjetu qoqqooddiin galii yookiin baasii taasifamu bu'uura qajeelfama Abbaan Taayitichaa baasuun ta'a.
- 4) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 3tiin qajeelfamni bahu bittaa fi gurgurtaa guutummaa guutuutti Naannicha keessatti raawwatamaniifis raawwatinsa ni qabaata.
- 5) Kaffalaan gibiraa tokko beeksisa gibiraa bara gibirichaatti dhiyeessu keessatti tarreeffama bittaa fi gurgurtaa namoota quunnamtii qaban waliin raawwate waliin dhiyeessu qaba.
- 6) Bu'uura keewwata kanaan "bittaa fi gurgurtaa bu'uura gatii gabaatiin raawwatamu" jechuun namootni quunnamtii hin qabne bu'uura gatii gabaatiin bittaa fi gurgurtaa raawwatanidha.

76. Karoora Gibira Dhoksuuf Taasifamu

- 1) Abbaan Taayitichaa haalawwan armaan gadii raawwatamaniiru jedhee yoo amane tumaalee Keewwata kanaa hojiirra oolchuu ni danda'a.
 - a) Karoorri gibira dhoksuuf dandeessisu yoo qopha'u yookiin hojiirra yoo oolu;
 - b) Bu'uura karoorichaatiin namni tokko faayidaa gibiraa yoo argatuu; fi

- c) Dhimma bu'uura karoorichaa tilmaama keessa galchuudhaan namni karooricha irratti waliigale yookiin karooricha hojiirra oolche, kaayyoon tokkichi yookiin inni bu'uura kana gochuuf isa dandeessise faayidaa gibiraa keewwata kana keewwata xiqqaa 1(b) argachuuf jedhee murteessuuf kan danda'amu yoo ta'edha.
- 2) Labsii kana keessatti tumaan faallaa ta'e jiraatus; Keewwatni kun yeroo raawwii qabaatutti Abbaan Taayitichaa waligalteen karoora kamiyyuu akka hin taasifamne yookiin waliigaltichi akka hojiirra hin oolletti lakkaa'uun gocha gibira dhoksuuf taasifame ittisuuf yookiin hir'isuuf haalawwan rogummaa qabu jedhu tilmaama keessa galchuun gibira nama gibira kaffaluuf dirqama qabuu yookiin gibira nama karooricha waliin quunnamtii qabuu murteessuu ni danda'a.
- 3) Bu'uura Keewwata kanaatiin murtiin gibiraa kan kenname yoota'e, murticha hojii irra oolchuuf akka danda'amu Abbaan Taayitichaa murtee gibiraa ilaalchisee kaffalaa gibiraatiif beeksisa ni kenna.
- 4) Raawwii Keewwata kanaatiif: **"karoorri"** kanneen armaan gadii ni dabalata:
 - a) Adeemsa murii keessatti raawwatamuu kan danda'u yookiin kan hin dandeenye ta'us yookiin ifaan yookiin callisaan kan raawwatame ta'us ta'uu baatus waliigaltee, haala mijeessuu, waadaa seenuun, yookiin dhimma tokko raawwachuuf walta'uu;
 - b) Karoora yookiin yaada kamiyyuu dhiyeessuu, adeemsa gocha tokkoo yookiin adeemsa raawwii gocha tokkoo.
- 5) Faayidaa gibiraa jechuun:
 - a) Gibira namni kamiyyuu kanfalu qabu hir'isuu;
 - b) Dirqama namni tokko gibira kaffaluuf qabu tursiisuu; yookiin
 - c) Gocha biroo kamiyyuu gibira dhoksuuf raawwatamu dha.

Kutaa Kudha Afur

Tumaalee Bulchiinsaa fi Adeemsa

77. Raawwatiinsa Labsii Bulchiinsa Taaksii

Labsii kana keessatti kan tumame akkuma eegametti ta'ee, Labsii kana raawwachiisuuf akkaataa barbaachisummaa isaatti tumaaleen Labsii Bulchiinsa Taaksii raawwatiinsa ni qabaatu.

78. Qabiinsa Galmee

- 1) Kaffaltoonni gibiraa sadarkaan **"A"** gibira galii hojii daldaalaa kaffaluuf dirqama qaban bu'uura sadarkaalee dhiyeessa gabaasa faayinaansiitiin galmeewwan herregaa qabachuuf dirqama kan qaban yoo ta'u, keessattuu galmeewwan armaan gadii qabachuu qabu:

- a) Guyyaa qabeenyawwan dhaabbataan itti bitaman, gatii itti bitaman, qabeenyicha fooyyessuuf baasii bahee fi gatii galmee qulqulluu wayitaawaa qabeenyichaa sanada agarsiisu dabalatee qabeenyaafi idaa hojii daldalichaa galmee agarsiisu;
 - b) Hojii daldala kaffalaa gibirichaa waliin walqabatee galii guyyaa guyyaan argamee fi baasii kamiyyuu sanada agarsiisu;
 - c) Hojii daldalichi waliin walqabatee bittaa fi gurgurtaa meeshaawwan daldalaa akkasumas tajaajila kaffalaa gibiraatiin kennamanii fi argaman ilaalchisee sanada dhimmoota itti aanan argisiisu:
 - i) Meeshaalee daldalaa gabaa irra oolche yookiin fudhatee fi tarreeffama tajaajilaa kenname yookiin argamee;
 - ii) Maqaa namoota kaffalaa gibiraa irraa meeshaa daldalaa yookiin tajaajilawwan bitanii yookiin kaffalaa gibiraatiif dhiyeessanii fi lakkoofsa eenyummaa kaffalaa gibiraa akkuma haala isaatti;
 - iii) Nagaheewwan dursa lakkoofsi kennameef kan lakkoofsa eenyummaa kaffalaa gibiraa dhiyeessaa qabatan;
 - d) Sanada gosa, hangaa fi gatii meeshawwan daldalaa dhuma bara gibiraatti harka kaffalaa gibiraatti argamanii fi mala tilmaama gatii agarsiisuu;
 - e) Sanada biroo kamiyyuu itti gaafatamummaa gibiraa kaffalaa gibiraa murteessuuf dandeessisu.
- 2) Kaffalootni gibiraa sadarkaa “B” gibira galii hojii daldaalaa kaffaluuf dirqama qaban sanadoota armaan gadii qabachuuf dirqama qabu:
 - a) Galmee galii fi baasii guyyaa guyyaa argisiisu;
 - b) Galmee gurgurtaa fi bittaa hunda agarsiisu;
 - c) Galmee mindaa fi durgoowwanii;
 - d) Sanada biroo kamiyyuu itti gaafatamummaa gibiraa kaffalaa gibiraa murteessuuf dandeessisu.
 - 3) Kaffaltoonni gibiraa sadarkaa “C” bu’uura dambii Manni Maree baasuun kan murtaa’u galmee galii gurgurtaa waliigalaa agarsiisu yookiin galmee barbaachisaa biroo qabachuuni danda’u.
 - 4) Bu’uura Labsii kana Gabatee “B” tiin kaffalaan gibiraa sadarkaa “A” yookiin “B” gibira kaffaluuf dirqama qabu sanadoota armaan gadii qabachuuf dirqama qabu:
 - a) Sanada galii kiraarraa argate argisiisu;
 - b) Kaffaltiiwwan manichaan walqabate mootummaaf yookiin bulchiinsa magaalaatiif kaffalame sanada agarsiisu;
 - c) Haala Labsii kana keewwata 16 keewwata xiqqaa 5 (b) raawwatiinsa itti qabaatu yoo ta’emalee, baasii kamiyyuu manichaan walqabatee bahu sanada argisiisu;

- d) Guyyaa gamoon kireeffamu itti argame, gatii gamichi itti argame, baasii gamicha fooyyessuuf bahee fi gatii galmee qulqulluu wayitaawaa gamichaa sanada agarsiisu;
 - e) Mannicha ilaalchisee waliigaltee kireessaa fi kireeffataa kamiyyuu sanada agarsiisu.
- 5) Akkaataa Labsii kana keewwata 55 tiin kaffalaan gibiraa gibira kaffaluuf dirqama qabu guyyaa qabeenyi gibirri itti kaffalamu argame, gatii itti argamee fi qabeenyicha fooyyessuuf baasii biro bahe kamiyyuu, galii yeroo qabeenyichi darbutti argate galmee argisiisu qabachuuf dirqama qaba.
 - 6) Kaffalaan gibiraa baasiin tokko akka hir'ifamaatti akka qabamuuf yookiin gatii qabeenya tokkoo keessatti akka hammatamuuf kan dandeessisu ragaa sanadaa dhiyeessuu kan hin dandeenye yoo ta'e, Abbaan Taayitichaa kanneen armaan gadii heeyyamu dhiisuu danda'a:
 - a) Baasiin akka hir'ifamaatti akka qabamu;
 - b) Baasiin tokko gatii qabeenya tokkoo keessatti akka hammatamu.
 - 7) Raawwii Keewwata kanaatiif Abbaan Taayitichaa qajeelfamani baasa.

79. Gibira Beeksisuu

- 1) Qaxaramaan tokko ji'a tokko keessatti qaxxartoota tokkoo oliif kan hin hojjane yookiin gibira hir'isee galii gochuuf dirqama kan hin qabne yoo ta'e malee, gibiricha beeksisuuf dirqama hin qabu.
- 2) Qaxaramaan tokko ji'a tokko keessatti qaxxartoota tokkoo olii kan qabu yookiin galii ofii isaa irraa gibira hir'isee qabachuuf dirqama kan qabu yoo ta'e, qaxaramichi dhuma ji'a sadiin booda guyyoota 30'n jiran keessatti beeksisu gibiraa dhiyeessuu qaba.
- 3) Qaxaramaan tokko dirqama gibira beeksisuu kan hin qabne yoo ta'e, qaxaraan akkaataa Labsii kana keewwata 89 tiin nagahee gibira hir'ifamee hafe qaxaramaaf kennuu agarsiisu kaayyoo Labsii kanaa fi Labsii Bulchiinsa Taaksiitiif jecha qaxarichi gibira ji'aan kaffaluu qabu irraa murtii gibiraa kenname ta'ee fudhatama.
- 4) Kaffalootni gibiraa sadarkaa **"A"** fi **"B"** gibira bara gibirichaa kan beeksisan yeroo armaan gadii keessatti ta'a:
 - a) Kaffaltoonni gibiraa sadarkaa **"A"** barri gibirichaa yeroo xumuramee eegalee ji'oota afur jiran keessatti;
 - b) Kaffaltoonni gibiraa sadarkaa **"B"** barri gibirichaa yeroo xumuramee eegalee ji'oota lama jiran keessatti.
- 5) Beeksifni gibiraa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 4 tiin dhiyaatu kanneen armaan gadii qabaachuu qaba:
 - a) Kaffaloota gibiraa sadarkaa **"A"** tiif ibsa bu'aa fi kasaaraa fi ibsa qabeenyaa fi idaa kaffalaa gibiraa kanbara gibirichaa; yookiin

- b) Kaffaltoota gibiraa sadarkaa “B” tiif ibsa herrega bu’aa fi kasaaraa gibira waggaa kan kaffalaa gibirichaa.
- 6) Kaffalaan gibiraa sadarkaa “C” yeroo Labsii kana keewwata 80 keewwata xiqqaa 4 jalatti murtaa’e keessatti beeksisa gibirichaa dhiyeessuu qaba.
- 7) Galii argate irraa sababa gibirichi hir’ifameef bilisa yoo taasifame malee kaffalaan gibiraa galii Gabatee “D” qabu bara gibirichaatti bittaa fi gurgurtaa galicha argamsiise erga taasifamee eegalee ji’oota lamaan jiran keessatti beeksisa gibiraa dhiyeessuuf dirqama qaba.

80. Gibira Kaffaluu

- 1) Yeroon kaffaltii qaxaramaan tokko gibira galii qaxaramuu irraa aragamu ji’aan kaffaluu qabu yeroo kaffalaan gibiraa beeksisa gibiraa kan ji’a sadi sadii itti dhiyeessudha.
- 2) Kaffaltootni gibiraa sadarkaa “A” fi “B” yeroo galii waggaa isaanii beeksisuu qabanitti gibira bara gibirichaatti kaffaluu qaban kaffaluu qabu.
- 3) Kaffalaa gibiraa Labsii kana keewwata 79 keewwata xiqqaa 7 ilaallattu bittaa fi gurgurtaa yeroo gibirri itti kaffalamuu ilaalchisee yeroo beeksifni gibiraa itti dhiyaatu ta’a.
- 4) Kaffalaan gibiraa sadarkaa “C” bu’uura dambii Labsii kana raawwachiisuuf bahuutiin tokkoon tokkoo bara baajataatiif yeroo Adoolessa 1 hanga Adooleessa 30 jiru gidduutti gibira kaffaluu qaba.

81. Meeshaleen Biyya Keessa Yeroo Galan Gibira Dursee Kaffalamu

- 1) Kaffalaa gibiraa gabatee “C” Meeshaalee daldaalaaf oolan gara biyya keessatti yoo galchu baasii meeshawwan gatii gumurukaa, araboonii inshuraansii geejjibuuf baasu gibira hojii daldaalaaf dursee AbbaaTaayitaatiif ni kaffala.
- 2) Bu’uura keewwata kana keewwata xiqqaa 1tiin gibira kaffaluun irra jiraatu kan kaffalamu meeshaaleen too’annaa gumurukaa jalaa dursa osoo hin bahiin ta’ee, gibirri kunis bara gibiraa kaffalaan gibiraa meeshaalee biyya keessa galchuun itti raawwate idaan gibira hojii daldalaa kaffalaa gibiraa irraa barichatti barbaadamu waliin bakka buufama.
- 3) Bu’uura keewwata kana keewwata xiqqaa 2tiin bakka buusuun kan danda’amu, bara gibiraa tokkotti hanga gibiraa yeroon yeroon kaffalame kaffalaan gibiraa bara gibiraatti idaa gibira galii hojii daldalaa kaffaluun irra jiru yoo caale, hangi maallaqaa garaa garummaan mul’ate akkaataa Labsii Bulchiinsa Taaksii keewwata 51 tiin hojii irra ni oola.
- 4) Raawwii keewwata kanaatiif “Meeshaaleen daldaalaaf oolan” gaaleen jedhu hiika qajeelfama Abbaan Taayitichaa kennu ta’a.

82. Gibira Yeroo Yeroon Kaffaluu

- 1) Keewwata kana keewwata xiqqaan 2 akka eegametti ta'ee, kaffalaan gibiraa Gabatee “C” ji'a 6^{ffaa} bara gibirichaa keessatti itti aanee ji'a dhufu hanga guyyaa dhumaatti gibira galii hojii daldalaa gar-tokkeen kaffaluu ni danda'a.
- 2) Keewwata kana keewwatni xiqqaan 3 fi 4 akka eegamanitti ta'ee, kaffalaan gibiraa tokko yeroo kaffaltii tokkotti gibiraa gar-tokkee kaffaluu danda'u gibira galii hojii daldalaa bara gibiraa darbe kaffalame walakkaa isaa ta'a.
- 3) Kaffalaan gibiraa bara gibiraa darbe gibira galii hojii daldalaa kaffaluuf dirqama kan hin qabne yoo ta'e, hanga gibira gar-tokkee kaffalamuu bara gibiraa dhiyoo keessatti gibira galii hojii daldalaa qabaataa ture walakkaa isaa ta'a.
- 4) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 2 tiin kaffalaa gibiraa tokkoon gibirri gar-tokkeen kaffalamuu qabu irraa kaffalaan gibiraa akkaataa Labsii kana keewwata 84 tiin gibirri kaffalame hir'ifama kan taasifamu yoo ta'u, hir'ifamni taasifamee kan hafu zeeroodhaa gaditti ta'uu hin danda'u.
- 5) Akkaataa keewwata kanaatiin kaffalaan gibirichaa bara gibirichaatti gibirri gar-tokkeen kaffale gibira galii hojii daldalaa bara gibirichaatti kaffaluu qabuun waliin baka bu'a.
- 6) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 5 tiin bakka buufamuu kan danda'u kaffalaan gibiraa hanga gibiraa bara gibiraa tokkotti gar-tokkeen kaffale gibira galii waggaatti kaffaluu qabu kan caale yoo ta'e, hanga maallaqaa garaagarummaadhaan mul'ate akkaataa Labsii Bulchiinsa Taaksii keewwata 51 tiin hojii irra ni oola.
- 7) Akkaataa keewwata kanaatiin “Gibira galii hojii daldalaa” jechuun kan ibsame “gibira galii kiraa” jechuun kan ibsame dabalatee keewwatni kun kaffalaa gibiraa gabatee “B” tiifis raawwatiinsa qabaachuu ni danda'a.
- 8) Keewwata kanaan “qoqqooduun yeroo kaffaltiin itti raawwatamu” jechuun bara gibiraa kaffalaa gibiraa ilaalchisee bara gibirichaa keessatti guyyaa dhuma ji'a jahan jalqabaa ti.

Kutaa Kudha Shan

Herregoota Kaffalaman Irraa Gibira Hir'isanii Hambisuu

83. Galii Qaxaramuun Argamu Irraa Gibira Hir'isanii Hambisuu

- 1) Keewwata kana keewwata xiqqaa 2 jalatti kan ibsame akkuma eegametti ta'ee, qaxaraan kamiyyuu akkaataa Labsii kana keewwata 11 tiin galii qaxaramuun argamu gibirri itti kaffalamu qaxaramaaf yeroo kaffalutti akkaataa Labasii kana keewwata 12 jalatti tumameen bu'uura hanga taarifa gibiraa raawwatamuun tokkoon tokkoo yeroo kaffaltiitti gibira galii kaffalamuu qabu kaffaltii waliigalaa irraa hir'isee hambisuuf dirqama qaba.

- 2) Qaxaraan qaxaramaan qaxarrii tokkoo ol irraa galii argachuu isaa kan beekuu fi qaxaraan biraa yookiin qaxartoonni biroo waliigala galii qaxaramaa irratti hundaa'anii gibira galii hir'isanii akka hin galchine kan beeku yoo ta'e, qaxaraan galii qaxaramaa walitti qabuudhaan gibira galii hir'isee hambisuuf dirqama qaba.
- 3) Qaxaraan galii qaxaramuun argamu qaxaramaaf kaffalu irraa dirqamni gibira hir'isee hambisuu isaa kaffaltiiwwan hojjetichaaf raawwatu irraa dirqamoota biroo qaxaradhaan hir'ifamuu qaban dursa niqabaata.

84. Namoota Jiraataa Itiyoophiyaa Hin Taaneef Kaffaltiiwwan Raawwataman Irraa Gibira Hir'isanii Hambisuu

- 1) Namni jiraataa Naannichaa ta'ee fi namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane dhaabbatni dhaabbiidhaan Naannicha keessatti hojjetu qabu nama jiraataa Itiyoophiyaa hin taaneef kaffalatii bu'aa gahee, kontiraaktara xiqqaa, dhalaa, royaalitii, hojii gaggeessaa, teeknikaa, aratoonii inshuraansii, bu'aa gara alaatti ergamuu yookiin kaffaltii galiwwan biroo kan raawwate yoo ta'e, akkuma rogummaa isaatti bu'uura Labsii kana keewwata 38 (4), 48 (2), 51, 52, 53, 58 yookiin 59 tiin taarifa gibiraa tumameen nama jiraataa Naannichaa hin taaneef kaffaltii waliigalaa raawwatamu irraa gibira galii hir'isee hambisuu qaba.
- 2) Namni jiraataa Naannichaa ta'ee fi namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane dhaabbata dhaabbiidhaan Naannicha keessatti hojjetu qabu nama bashannansiisaa jiraataa Naannicha hin taaneef akkaataa Labsii kana keewwata 50 tiin kaffaltii gibirri itti kaffalamu kan raawwate yoo ta'e, akkaataa taarifa gibiraa Labsii kana keewwata 50 keewwata xiqqaa 1 jalatti tumameen kaffaltii waliigalaa bashannansiisaaf kaffalu irraa gibira galii hir'isee hambisuu qaba.
- 3) Namni jiraataa Naannichaa ta'e bu'aa hin qoqqoodamne kan qabu yoo ta'e, bu'aa kana irraa akkaataa Labsii kana keewwata 57 jalatti tumameen gibira hir'isee hambisuu qaba.

85. Kaffaltii Gahee Bu'aa, Bu'aa Hin Qoqqoodamne, Dhalaa fi Rooyaalitii Irraa Gibira Hir'isanii Hambisuu

- 1) Namni jiraataa Naannichaa ta'ee fi namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane dhaabbata dhaabbiidhaan hojjetu akkaataa Labsii kana keewwata 51 tiin kaffaltii rooyaalitii gibirri itti kaffalamu yeroo raawwatuttibu'uura taarifa keewwata kanaan tumameen gibiricha kaffaltii waliigalaa irraa hir'isee hambisuu qaba.
- 2) Dhaabbanni jiraataa Naannichaa ta'ee akka haala isaatti akkaataa Labsii kana keewwata 52 yookiin 58 tiin kaffaltii bu'aa gahee gibirri itti kaffalamu yookiin bu'aa hin qoqqoodamne nama jiraataa Naannichaa ta'eef yoo raawwatu yookiin hambisu bu'uura taarifa keewwata kanaan ibsameen gibira hir'isee hambisuuf dirqama qaba.

- 3) Namni jiraataa Naannichaa ta'ee yookiin namni jiraataa Itiyoophiyaa hin taane dhaabbata dhaabbiidhaan hojjetu akkaataa Labsii kana keewwata 53 yookiin 58 tiin dhala gibirri itti kaffalamu yookiin bu'aa gara alaatti ergamu kan kaffale yoo ta'e, bu'uura taarifa keewwata kanaan ibsameen gibiricha hir'isee hambisuuf dirqama qaba.

86. Kaffaltiiwwaan Naannichaa Keessatti Raawwataman Irraa Gibira Hir'isanii Hambisuu

Intarpiraayizii maayikiroo fi xixiqqaa irraa kan hafe; dhaabbanni, manni hojii mootummaa, dhaabbanni bu'aaf hin dhaabbanne yookiin dhaabbanni miti mootummaa akkasumas kaffaltoonni gibiraa qajeelfama Abbaan Taayitichaa baasuun gibira hir'isanii akka hambisan dirqamni itti kenname bittaa fi gurgurtaa armaan gadiitiif kaffaltii waliigalaa rawwatan irraa % 2 gibira hir'isanii hambisuuf dirqama qabu:

- a) Itiyoophiyaa keessatti bittaa yeroo tokkoo yookiin waliigaltee dhiyeessii meeshaa tokkoof qarshii 10,000.00 (kuma kudhan) ol ta'eef kaffaltii dhiyeessii meeshaa raawwatamuuf;
 - b) Itiyoophiyaa keessatti bittaa yeroo tokkootiin yookiin waliigaltee tajaajilaa tokkootiin qarshii 3,000.00 (kuma sadii) oli kaffaltii raawwatamu;
- 1) Meeshaaleen yookiin tajaajiloonni hanga maallaqaa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti ibsameen gadi ta'een adda bahanii yoo dhiyaatanii fi meeshaaleen yookiin tajaajiloonni kun hojimaata idileetiin dhiyeessii altokkoon kan dhiyaatanii fi maallaqni dhiyeessiif kaffalamus hanga maallaqa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti ibsame akka caalu kan tilmaamamu yoo ta'e, keewwata kana keewwatni xiqqaan 1 raawwatiinsa ni qabaata.
- 2) Keewwata kana keewwatni xiqqaan 2 raawwatiinsa yeroo qabaatutti, Abbaan Taayitichaa hanga gibiraa hin kaffalamneef murteessuunii fi beeksisa barreeffamaa keennuudhaan gibira hin kaffalamiin hir'ifamee hambifamuun irra ture dhiyeessaa yookiin bitataa kaffalchiisuu ni danda'a.
- 3) Dhiyeessaan keewwata kana keewwatni xiqqaan 1 irratti raawwatamu nama gibira hir'isee hambisuuf lakkoofsa eenyummeessaa kaffalaa gibiraa kan hin kennine yoo ta'e, namni gibira hir'isee hambisuuf dirqama qabu kaffaltii waliigalaa raawwatu irraa % 30 hir'isee hambisuuf dirqama qaba.
- 4) Akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 4 tiin gibirri hambifamee kaffalamu:
- a) Galii dhiyeessaan dhiyeessii irraa argatu ilaalchisee gibira isa dhumaa ta'a.
 - b) Qajeelfamaan yookiin murtii bulchiinsaatiin hafuu hin danda'u.
- 5) Hanga maallaqaa akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin murtaa'e Abbaan Taayitichaa qajeelfama baasuun jijjiiruuni danda'a.

87. Galii Gibira Irraa Bilisa Ta'e Irraa Gibirri Hir'ifamee Kan Hin Hambifamne Ta'uu

Bu'uura Labsii kanaatiin namni gibira hir'isee hambisuuf dirqama qabu, galii gibira irraa bilisa ta'e irraa gibira hir'isee hambisuu hin danda'u.

88. Galiin Gibirri Irraa Hir'ifamu Haala Itti Kaffalameera Jedhamu

Galii gibirri irraa hir'ifamu nama gibira hir'isee hambisuuf dirqama qabuun kaffalameera kan jedhamu kanneen armaan gadii keessaa tokko yoo raawwatamu dha:

- 1) Galiin gibirri irraa hir'ifamu nama kaffaltiin raawwatamuuf qabatamatti yoo kaffalame;
- 2) Galiin gibirri irraa hir'ifamu ajaja nama kaffalamuufiitiin yookiin akkaataa seeraatiin maqaa nama kaffalamuufiitiin yoo kaffalame;
- 3) Galiin gibirri irraa hir'ifamu faayidaa nama kaffalamuufiitiif jecha hojii irra yoo oole, kuufame, yookiin qabeenyaa kaappitaalaa argachuuf yoo oole;
- 4) Galiin gibirri irraa hir'ifamu faayidaa nama kaffalamuufiitiif jecha maqaa nama kaffalamuufiitiin yoo qabameef.

89. Nagahee Gibirri Hir'ifamee Hambifamuu Isaa Mirkaneessu Kennuu

Kaffaltii tokko irraa gibirri hir'ifamee yeroo hambifamutti namni gibiricha hir'isee hambisu kaffalticha nama fuudhuuf bu'uura qajeelfama Abbaan Taayitichaa baasuun nagahee gibirri hir'ifamee hambifamuu isaa ibsu kennuuf dirqama qaba.

90. Gibira Hir'ifamee Hambifame Kaffaluu

- 1) Namni gibira hir'isee hambisuuf dirqama qabu kamiyyuu maallaqa kaffalu irraa gibira hir'isee hambisu ji'a kaffaltii itti raawwatee booda guyyoota 30'n jiran keessatti Abbaa Taayitichaatiif kaffaluu qaba.
- 2) Namni gibira hir'isee hambisuun kaffaluuf dirqama qabu gibira akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin hir'ifamee hambifame bu'uura guca mirkanaa'eetiin Abbaa Taayitichaa beeksisuu fi gibiricha kaffaluuf dirqama qaba.
- 3) Namni gibira hir'isee hambisuuf dirqama qabu kamiyyuu:
 - a) Bu'uura Labsii kanaatiin gibira hir'isee kan hin hambifne yoo ta'e; yookiin
 - b) Gibira hir'isee hambise akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 jalatti tumameen Abbaa Taayitichaatiif kan hin kaffalle yoo ta'e, gibira Abbaa Taayitichaatiif kaffalamuu qabu ilaalchisee itti gaafatamummaa ni qabaata.
- 4) Namni gibira hir'isee hambisuuf dirqama qabu sababa gibiricha hir'isee hin hambifneef hanga gibiraa keewwata kana keewwata xiqqaa 3 jalatti ibsameef itti gaafatamaa yeroo ta'utti gibira ofii isaatiif kaffale nama kaffaltiin raawwatameef irraa deebisiisuuf mirga qaba.

91. Gibira Hir'ifamee Hambifameef Bakka Buufama Gibiraa Kennamu

- 1) Bu'uura Labsii kanaatiin gibirri galii irraa hir'ifame akkaataa Labsii kana keewwata 11 keewwata xiqqaa 5 yookiin keewwata 60 keewwata xiqqaa 2 tiin gibira isa xummuraa

yeroo hin taanetti kaffalaan gibirichaa gibira hir'ifamee hambifameef bara gibirichaatti bakka buufama gibiraa argachuuf mirga qaba.

- 2) Gibirri akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin kaffalame hanga gibira waggaa kaffalaa gibiraa irraa barbaadamuun gadi yoo ta'e, kaffalaan gibirichaa galii isaa yeroo beeksisutti gibira garaagarummaan irraa barbaadamu kaffaluuf dirqama qaba.
- 3) Gibirri akkaataa keewwata kana keewwata xiqqaa 1 tiin kaffalame hanga gibira waggaa kaffalaa gibiraa irraa barbaadamuu caalee kan argame yoo ta'e, gibirri caalmaadhaan kaffalame akkaataa Labsii Bulchiinsa Taaksii keewwata 51 jalatti tumameen kan raawwatamu ta'a.

Kutaa Kudha Jaha

Tumaalee Adda Addaa

92. Aangoo Dambii fi Qajeelfama Baasuu

- 1) Labsii kana raawwachiisuuf Manni Maree Bulchiinsaa Mootummaa Naannichaa Dambii baasuu ni danda'a.
- 2) Labsii kanaa fi Dambii Labsicha hojiirra oolchuuf bahu raawwachiisuuf Abbaan Taayitichaa Qajeelfama baasuu ni danda'a.

93. Seerota Rawwatiinsa Hin Qabaanne

- 1) Labsii Gibira Galii Mootummaa Naannoo Oromiyaa Lak. 74/1995, Labsii Lak. 74/1995 Fooyyessuuf Labsii Bahe Lak. 134/2000, Labsii Lak. 74/1995 Akka Fooyya'eetti Irra Deebiin Fooyyessuuf Labsii Bahe Lak. 171/2004 akkasumas Labsii Gibira Galii Hojii Albuudaa Lak. 92/1997 Labsii kanaan haqamanii jiru.
- 2) Seerotnii fi barmaatileen hojii Labsii kanaan faallessan kamiyyuu dhimmoota Labsii kana keessatti hammataman irratti raawwatiinsa hin qabaatan.

94. Tumaalee Ce'umsaa

- 1) Labsiin kun osoo hojiirra hin ooliin dura bara gibiraa jiruuf raawwiin seerota Labsii kanaan haqamanii kan itti fufu ta'a.
- 2) Labsii kanaan jechi bara gibiraa darbe jedhu akkaataa barbaachisummaa isaatti bara gibiraa seerota haqaman keessa jirus ni dabalata.
- 3) Akkaataa Labsii kana keewwata 69 tiin ibsi hir'ifama kanaan dura taasifamee, baasii, kasaaraa yookiin idaa hin sassaabamne jedhu bu'uura seera haqameetiin baasii hir'ifame, kasaaraa yookiin idaa hin sassaabamne ni dabalata.
- 4) Akkaataa Labsii kanaatiin ibsi bu'aa fi kasaaraa yookiin galii akkaataa Qophii fi Dhiyeessa Gabaasa Faayinaasiitiin kan qophaa'u ta'ee, akkaataa gabatee yeroo Boordiiin Qabiinsa Herregaa fi Odiitii oromiyaa hundaa'u baasuun ta'a. Gabateen yeroo hanga hojiirra ooluu eegalutti seerri haqame raawwatiinsa ni qabaata.

- 5) Abbaan Taayitichaa yeroo Labsiin kun hojii irra oole irraa eegalee waggaa tokko keessatti yeroo sadarkaan kaffalaa gibiraa akkaataa Labsii kanaatiin tumame itti rawwatamu ni murteessa. Kun hanga murtaaa'utti sadarkaa kaffalaa gibiraa ilaalchisee seerri haqame raawwatiinsa ni qabaata.
- 6) Dambiiwwanii fi qajeelfamoonni bu'uura seerota haqamaniitiin bahan hanga Labsii kanaan wal hin faallessinettii fi dambiiwwanii fi qajeelfamoota birootiin hanga bakka bu'anitti rawwiin isaanii kanitti fufu ta'a.

95 Yeroo Labsichi Hojiirra Itti Oolu

Labsiin kun **Adoolessa 1 bara 2008** irraa eegalee galii argame irratti raawwatiinsa ni qabaata.

**Finfinnee,
Guyyaa Guraandhala 24/ 2009**

**Lammaa Magarsaa
Pirezidaantii Mootummaa Naannoo Oromiyaa**